

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Kristiina Mänd

MAJANDUSAASTA ARUANDE ESITAMINE EESTIS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Tallinn 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikide teiste autorite töödele,
olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Kristiina Mänd.....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 124149

Üliõpilase e-posti aadress: kristiinamand@gmail.com

Juhendaja lektor Monika Nikitina-Kalamäe:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT.....	3
SISSEJUHATUS.....	4
1. FINANTSARVESTUSE JA –ARUANDLUSE REGULEERIMINE EUROOPA LIIDUS JA LIIKMESRIIKIDES PÕHJA-EUROOPAS.....	6
1.1. Finantsarvestuse ja –aruandluse reguleerimine Euroopa Liidus.....	6
1.2. Majandusaasta aruannete esitamisele kehtestatud nõuded Euroopa Liidu liikmesriikides	12
2. FINANTSARVESTUSELE JA –ARUANDLUSELE ESITATAVAD NÕUDED EESTIS	17
2.1. Finantsarvestust ja –aruandlust reguleerivad õigusaktid.....	17
2.2. Majandusaasta aruande koostamise ja esitamise nõuded Eestis.....	19
3. MAJANDUSAASTA ARUANNETE ESITAMINE EESTIS	22
3.1. Eesti konkurentsivõimeliste ettevõtete aruannete esitamine	22
3.1.1. Konkurentsivõime ja konkurentsivõimelised ettevõtted Eestis	22
3.1.2. Konkurentsivõimeliste ettevõtete aruannete esitamine, uuringu meetoodika ja tulemused.....	25
3.2. Eestis esitavatele majandusaasta aruannetele esitatavad nõuded tulevikus	31
KOKKUVÕTE.....	35
SUMMARY	37
VIIDATUD ALLIKAD	39

ABSTRAKT

Bakalaureusetöö „Majandusaasta aruande esitamine Eestis“ eesmärk on selgitada välja majandusaasta aruande koostamisele ja esitamisele kehtestatud nõuded ning esitamistähtaaja muutmise võimalikkus. Eesmärgi saavutamiseks leitakse fiantsarvestusele ja –aruandlusele esitatavad nõuded nii Euroopa Liidus kui ka Eestis, esitatakse uue Euroopa Liidu direktiivi 2013/34/EL kõige olulisemad eesmärgid ja direktiivi mõju Eesti majandusaasta aruannete koostamisele. Tuuakse välja Eesti konkurentsivõimeliste ettevõtete majandusaasta aruannete esitamise kuupäevad, et uurida esitamistähtaaja muutmise võimalikkust.

Uus Euroopa Liidu direktiiv 2013/34/EL kehtestab majandusaasta aruannete lihtsustumise eelkõige väikeettevõtete jaoks. Rahakäibe aruande esitamise kohustuse kaotamine tooks Eesti riigi seisukohalt kaasa olulise infoallika kadumise, seetõttu oleks rahakäibe aruande koostamine soovituslik kõikidele ettevõtetele. Bakalaureusetöös selgub, et Eestis oleks võimalik lühendada majandusaasta aruannete tähtaega. Konkurentsivõimelised ettevõtted Eestis, eesotsas suurettevõtetega, esitavad majandusaasta aruanded tähtaegselt. Tänu e-aruandlusele on võimalik ka oluliselt kiiremini majandusaasta aruandeid esitada.

Võtmesõnad: majandusaasta aruanne, Eesti hea raamatupidamise tava, rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid, Euroopa Liidu direktiiv 2013/34/EL, konkurentsivõimelised ettevõtted.

SISSEJUHATUS

Majandusaasta aruannet võib pidada ettevõtte visiitkaardiks. Õigeaegselt ning nõuetekohaselt esitatud aruanded tõstavad ettevõtte usaldusväärsust. Eesti ettevõtted on kohustatud aruandlust korraldama rahvusvaheliste finantsaruandusstandardite või Eesti hea raamatupidamistava järgides. Majandusaasta aruanne Eestis avalikustatakse Äriregistris, kus see on kättesaadav partneritele, tarnijatele ning ka konkurentidele.

Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja majandusaasta aruande koostamisele ja esitamisele kehtestatud nõuded ning esitamistähtaja muutmise võimalikkus. Kuidas oleks võimalik muuta Eesti majandusaasta aruannete esitamise nõudeid ja kas oleks võimalik lühendada esitamise tähtaega? Esitatud on Euroopa Liidu direktiivi 2013/34/EL kõige olulisemad eesmärgid, muudatused ning nende mõju Eesti majandusaasta aruannetele. Eesti peaks riigisiseseid õigusaktid uue direktiivi sätetega kooskõlastama 2015. aasta suvel. Direktiiv 2013/34/EL, mis on loodud eelkõige väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele mõeldes, on leidnud palju kajastamist Eesti meedias. Statistikaamet on teinud ettepaneku lühendada Eestis aruannete esitamise tähtaegasid senise kuue kuu asemel nelja kuuni. Teema on leidnud kajastamist raamatupidamise konverentsidel kui ka meedias. Bakalaureusetöös leitakse Eesti konkurentsivõimelisemate ettevõtete aruannete esitamise kuupäevad ning tehakse ettepanekud aruandlusele tulevikus.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- Milline on Euroopa Liidu ning Eesti finantsarvestuse ja –aruandluse regulatsioon?
- Millised nõuded on kehtestatud majandusaasta aruannete esitamisele Euroopa Liidu liikmesriikides?
- Kas Eesti konkurentsivõimelisemad ettevõtted esitavad majandusaasta aruanded õigeaegselt?
- Kuidas mõjutab Eesti majandusaasta aruannete esitamist uus Euroopa Liidu kehtestatud direktiiv?
- Kas majandusaasta aruannete esitamise tähtaega oleks võimalik Eestis lühendada?

Bakalaureusetöö koosneb kolmest osast. Esimene peatükk toob välja finantsarvestuse ja –aruandluse reguleerimise Euroopa Liidus. Tutvustatakse Euroopa Liitu kui rahvusvahelist organisatsiooni, rahvusvahelisi finantsaruandlusstandardite üldpõhimõtteid, direktiivi 2013/34/EL muudatusi ning Põhja-Euroopa riikides kehtivaid majandusaasta aruannete esitamisele kehtestatud nõudeid.

Teises peatükis esitatakse finantsarvestusele ja –aruandlusele esitatavad nõuded Eestis. Peatükk kirjeldab Eesti raamatupidamise korraldamist, aruannete koostamist ning esitamist. Tutvustab raamatupidamistava valikuvõimalusi vastavalt Raamatupidamise seadusele ja kirjeldab lähemalt Eesti head raamatupidamistava.

Kolmandas peatükis tuuakse välja majandusaasta aruannete esitamine Eestis. Peatükis selgitatakse mõisteid konkurentsivõime ning konkurentsivõimelised ettevõtted. Esitatakse uuring Eesti konkurentsivõimelisemate ettevõtete majandusaasta aruannete esitamise õigeaegsusest ning uuringu tulemused. Tutvustatakse direktiivi 2013/34/EL mõju tegutsevate ettevõtete majandusaasta aruannetele. Esitatakse autoripoolsed soovitused ning ettepanekud tulevikuks Eesti ettevõtete majandusaasta aruannete esitamisele.

Bakalaureusetöö koostamisel tänab autor juhendajat Monika Nikitina-Kalamäed.

1. FINANTSARVESTUSE JA –ARUANDLUSE REGULEERIMINE EUROOPA LIIDUS JA LIIKMESRIIKIDES PÕHJA-EUROOPAS

1.1. Finantsarvestuse ja –aruandluse reguleerimine Euroopa Liidus

Euroopa integratsiooni alguseks võib lugeda Teise Maailmasõja lõppu, mil suurenes majanduslik koostöö Euroopa riikide vahel. Majanduslikult omavaheline sõltumine ning riikidevahelised kaubandussuhted olid eesmärgiks, et vähendada riikidevahelisi konflikte. Euroopa Majandussühendus loodi 1958. aastal, kuue riigi algatusel. Majandusalast koostööd alustasid Belgia, Luksemburg, Madalmaad, Prantsusmaa, Itaalia ja Saksamaa. 1993. aastaks oli toimunud muutus ühenduse struktuuris, liit oli arenenud organisatsiooniks, mis tegeles riikide poliitikavaldkondade arendamisest keskkonnaprobleemide lahendamiseni. Euroopa Majandussühendus nimetati ümber Euroopa Liiduks. (Kuidas EL toimib?)

Euroopa Liit ehk EL töötab õigusriigi põhimõttel. Õigusriik on riigikorraldus, kus lisaks seadustele, on olemas ka põhiõigused, milleks on võimude lahusus, õiguskindlus, sõltumatute kohtute poolt tagatav õiguskaitse ja seadusi järgiv haldus (Eesti Vabariigi Põhiseadus §10). Kõik lepingud Euroopa Liidus on sõlmitud vabatahtlikult ning demokraatlikult. Tänapäevaks on Euroopa Liit taganud juba poole sajandi jooksul riikidevahelise rahu, stabiilsuse, julgeoleku ning heaolu ja elatustaseme tõusu. 19 riiki 28st kasutab ühisraha ehk eurot, mis on ühtlasi ka Euroopa lõimumise üheks parimaks tõendiks. (Kuidas EL toimib?)

Euroopa Liidu liikmesriikideks on 2015. aasta aprilli seisuga 28 riiki: Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Madalmaad, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Taani, Tšehhi, Ungari ja Suurbritannia. Kandidaatriikideks, kes on teel saamaks Euroopa Liidu liikmesriikideks ehk käimas on õigusaktide ülevõtmine on

Albaania, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Island, Montenegro, Serbia ja Türgi. (Kuidas EL toimib?)

Euroopa Liidu aluseks on õigusriigi põhimõte, mistõttu õigussüsteemi peamised sätted tulenevad aluslepingutest. Aluslepinguks võib nimetada siduvat kokkulepet Euroopa Liidu liikmesriikide vahel. Aluslepingutes sätestatakse ELi eesmärgid, otsuste tegemise põhimõtted, institutsioonide eeskirjad ning ELi ja liikmesriikide vahelised suhted. Selleks, et aluslepingutes sätestatud eesmärgid saavutada, on loodud erinevat liiki õigusaktid. Õigusaktid võivad olla siduvad või mittesiduvad ehk mõned neist kohaldatakse kogu ELis ning mõned neist vaid üksiku liikmesriigi suhtes. Õigusaktide liigid on järgmised (Kuidas EL toimib?):

- määrused – siduvad õigusaktid, mida kohaldatakse tervikuna kogu Euroopa Liidus;
- direktiivid – õigusaktid, milles sätestatakse eesmärk, mille liikmesriigid saavutama peavad. Viis, kuidas seda teha, on iga liikmesriigi enda otsustada;
- otsused – siduvad Euroopa Liidu riikide jaoks, kellele on vastav otsus adresseeritud ning see on otseselt kohaldatav;
- soovitusel – mittesiduvad õigusaktid, mis võimaldavad institutsioonidel teatavaks teha oma seisukohad ja soovitada meetmete võtmist, ilma et sellega seataks soovitusel adressaatidele õiguslikke kohustusi;
- arvamused – vahendid, mis institutsioonidel võimaldavad mittesiduval viisil avaldada arvamust. Sellega ei seata arvamuse adressaatidele mingeid õiguslikke kohustusi.

Neljas ning seitsmes direktiiv kujunesid eri Euroopa Liidu riikides kasutusel olevate arvestuspraktikate vahel kompromissiks. Direktiiv pole mõeldud kohaldamiseks otse, vaid nõuab siseriikliku seadusandluse vastavusse viimist direktiivis sätestatuga. Neljas ja seitsmes direktiiv kehtestavad miinimumnõuded ettevõtete finantsaruandlusele Euroopas. Neljas direktiiv 78/660/EMÜ, mis võeti vastu 25. juulil 1978, käsitleb teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid. Õigusaktis on nõudeid, mis on ühesugused kõikidele liikmesriikidele, miinimumnõudeid ja alternatiivseid lahendusi reeglite rakendamisel. Direktiivi kohaselt hõlmab raamatupidamise aastaaruanne bilanssi, kasumiaruannet ning lisasid. Liikmesriikide endi otsustada on, kas nõuda või lubada lisaks eelnevalt nimetatud dokumentidele ka teiste aruannete kaasamist. Raamatupidamise aastaaruanne (edaspidi aruanne) tuleb koostada kooskõlas neljanda direktiiviga. (78/660/EMÜ, §2) Seitsmes direktiiv 83/349/EMÜ võeti vastu 13. juulil 1983. aastal, mis kehtestab miinimumnõuded konsolideeri-

tud finantsaruannetele. Varasemalt olid konsolideeritud aruanded Euroopas vähetuntud. Seitsmendat direktiivi võib lugeda kui neljanda direktiivi põhimõtete laiendust konsolideeritud finantsaruannetele. Neljas ning seitsmes direktiiv on tunnistatud kehtetuks 2013. aastal Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2013/34/EL. (Kallas 1997, 56-58)

Euroopa Liitu kuuluvate riikide registreeritud äriühingud peavad õigusaktide kohaselt koostama oma majandusaasta aruanded vastavalt üldistele standarditele ehk rahvusvahelistele finantsaruandlusstandarditele (IFRSidele). (Kuidas EL toimib?) Määrus nr 1126/2008, mis on vastu võetud 3. novembril 2008, on tervikuna siduv ning vahetult kohaldatav kõikides ELi liikmesriikides. (Komisjoni määrus (EÜ) nr 1126/2008, artikkel 3)

Finantsaruandlusstandardi IAS 1 kohaselt on finantsaruanded majandusüksuste finantsseisundi ja finantstulemuste struktureeritud esitus. Finantsaruanne annab infot finantsseisundi, finantstulemuste ning rahavoogude kohta ning näitab kui tulemuslik on ressursside kasutamine juhtkonna poolt. Samuti on võimalik prognoosida tulevikuväljavaateid. Selleks esitatakse aruannetes informatsioon kohustiste, vara, omakapitali, tulude, kulude kohta. (Komisjoni määrus (EÜ) nr 1126/2008, §8, §9, §10) Finantsaruandlus on mitmeosaline (IAS 1):

- finantsseisundi aruanne perioodi lõpu seisuga,
- perioodi kasumi- ja muu koondkasumiaruanne,
- perioodi omakapitali muutuste aruanne,
- perioodi rahakäibe aruanne,
- lisad, mis koosnevad oluliste arvestusmeetodite kokkuvõttest ja muust selgitavast informatsioonist,
- võrdlusandmed eelmise perioodi kohta,
- finantsseisundi aruanne eelmise perioodi alguse seisuga juhul, kui majandusüksus rakendab mõnda arvestusmeetodit tagasiulatuvalt, korrigeerib tagasiulatuvalt kirjeid või kui liigitab finantsaruannetes kirjeid ümber.

Finantsseisundit ja –tulemusi ning rahavoogusid kajastatakse IFRSile kohaselt tõeselt ning ausalt esitades. See tähendab, et tehingud, sündmused ja tingimused tuleb esitada kooskõlas vara, kohustiste, tulude ja kulude kajastamise kriteeriumitega. Finantsaruanded koostatakse tegevuse jätkuvuse alusel, kui vastav majandusüksus jätkab ka tulevikus oma tegevust ning ettevõttel puudub tegevuse lõpetamise kavatsus ning vajadus. Vastavalt ettevõttele ning sellega seotud asjaoludele on võimalik hinnata, kas majandusüksuse tegevuse

jätkuvuse alus on asjakohane või mitte. Hindamise põhjalikkus sõltub üksuse tulust. (Komisjoni määrus (EÜ) NR 1126/2008, §15, §25)

Finantsaruanded, välja arvatud rahakäibe aruanne, koostatakse tekkepõhisest arvestusest lähtuvalt. Majandustehingud kajastatakse vastavalt tehingu toimumisele, hoolimata sellest, kas sellega seotud raha on laekunud või välja makstud. Olulisuse põhimõtte kohaselt tuleb majandusüksusel esitada kõik olulised objektid eraldi. Kajastamine, mõõtmine esitusviis, avalikustamine ning konsolideerimine peab finantsaruannetes lähtuma eelkõige olulisuse põhimõttest. Ebaolulise teema võib vajadusel koondada. Vara ja kohustisi või tulusid ja kulusid, ei pea üksus saldeerima. Erandiks on juhud kui see on nõutud või lubatud mõnes IFRSis. Aruandluse sageduse üldpõhimõtte kohaselt esitab üksus aruannete tervikkomplekti ühel korral aastas. Kui mõned majandusüksused koostavad aruande erandjuhul lühema või pikema perioodi kohta, siis finantsaruandlusstandard seda tava ei välista. Erandiks võib olla organisatsiooni asutamine, lõpetamine, majandusaasta alguskuupäeva muutmine või mõni muu seadusega ettenähtud olukord. Esituse järjepidevuse üldpõhimõtte näeb ette, et objektide esitamise ja liigitamise põhimõtted peab üksus säilitama läbi perioodide. Eranditeks on juhud kui IFRS nõuab muutust esitusviisis või üksuse äritegevuses oluliste muutuste tulemusena on ka esitusviisi muutmine vajalik. (Komisjoni määrus (EÜ) nr 1126/2008, IAS1)

2013. aastal, 26. juunil võttis Euroopa Parlament vastu raamatupidamisdirektiivi 2013/34/EL. Uus Direktiiv näeb ette, et kõik Euroopa Liidu liikmesriigid on kohustatud oma riigisiseseid õigused kooskõlastama, vähemalt kahe aasta jooksul, 2013. aastal vastu võetud direktiiviga. Peaesmärgiks on bürokraatia vähendamine, aruannete võrreldavus, finantsaruandluse ühtlustamine väikeettevõtete seas Euroopa Liidus. (Dontševski 2013) Väikeettevõtete jaoks tähendab see muudatus koormuse vähenemist. Lisateabe maht on vähenenud ning rahakäibe aruande ja omakapitali muutuste aruande esitamisest on võimalik uues direktiivis loobuda. Teavet avalikustatakse väikestes ja mikroettevõtetes võrreldes eelnevaga vähem. (Tšistjakov 2015)

Direktiiv on koostatud lähtudes põhimõttest „kõigepealt mõtle väikestele“, kus väärtustatakse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete rolli Euroopa Liidus. Samuti on strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkideks väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ehk VKEde halduskoormuse vähendamine ning ettevõtluskeskkonna ettevõttesõbralikumaks

muutmine. Samuti soovitakse propageerida rahvusvahelistumist. Direktiivi eesmärkideks on sõnastatud (L. Alver, J. Alver 2013):

- peamiseks eesmärgiks on kehtestada piiratud vastutusega äriühingutele finantsaruannete koostamise nõue. Kehtestada miinimumnõuded finantsaruannete võrreldavuse parandamiseks kogu Euroopa Liidu piires;
- halduskoormuse vähendamine ja väikeettevõtete jaoks nõuete vähendamine;
- finantsaruannete arusaadavuse suurendamine ja võrreldavuse suurendamine;
- andmete kasutajate vajaduste kaitsmine, et vajalik teave säilitada;
- mäetööstuse ja ürgmetsade raiega tegelevate ettevõtete poolt makstavate maksete läbipaistvuse suurendamine.

Uus direktiiv on koostatud põhimõttel „alt-üles“ nii, et esmalt kehtestatakse nõuded väikestele ettevõtetele. Hiljem täiendavad reeglid keskmiste ettevõtete finantsaruandlust ning seejärel täiendavad reeglid suurettevõtete aruandlust. Muudetud direktiivis on kehtestatud väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele erandid suurettevõtete nõuetest. Väikestele ettevõtetele on kehtestatud miinimumnõuded, mida täpsustatakse lisareeglitega. Mikroettevõtetele erinõudeid kehtestatud pole, kuid neile kehtivad lihtsustatud nõuded väikestele ettevõtjatele kehtivatest nõuetest. (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2013/34/EL, lg 1,2,3,4) Finantsaruanded moodustavad direktiivi kohaselt ühtse terviku, sisaldades bilanssi, kasumiaruannet ja fiantsaruannete lisasid. Lisade hulk on kehtestatud vastavalt ettevõtte suurusele, mis tähendab, et mikorettevõtete ja väikeettevõtete aruannete lisad peaksid mahtuma ligikaudu ühele leheküljele. Suurettevõtetest ning keskmise suurusega ettevõtetest nõuab direktiiv ka rahakäibe aruannet. (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2013/34/EL, artikkel 4) Finantsaruanded peavad olema kooskõlas fiantsaruandluse üldpõhimõtetega (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2013/34/EL, artikkel 6):

- ettevõtja tegutseb jätkuvalt,
- arvestusmeetodeid ja mõõtmisaluseid tuleb kasutada järjepidevalt ühest aruandeaastast teise,
- kajastamine ja mõõtmine toimub konservatiivsetel alustel,
- kajastatavad summad kajastatakse tekkepõhisel arvestusmeetodil,
- igal aastal on alg- ning lõppbilanss vastavuses,
- aktivakirjed ning passivakirjed ning nende osad hinnatakse eraldi,
- keelatud on tasaarvestused vara ja kohustuste ning tulu- ja kulukirjete vahel,

- kirjed esitatakse vastavalt kokkuleppe või tehingu sisule,
- objektide hindamisel kasutatakse tootmis- või soetusmaksumuse põhimõtet.

Direktiivis kehtestatud nõudeid, mis sätestavad kajastamise, mõõtmise, esitusviisi, avalikustamise ja konsolideerimise, ei pea täitma, kui nende täimise mõju osutub ebaoluliseks. Olenemata punktis, kus keelatud on tasaarvestused vara ja kohustiste ning tulu- ja kulukirjete vahel, võib esineda erandeid. Liikmesriigid võivad konkreetsetel juhtudel võimaldada ettevõtjatele tasaarvelduste tegemist või nõuda neilt seda, tingimusel, et tasaarveldatavad summad on brutosummadena märgitud finantsaruande lisadesse. Samuti kehtivad erandid, kus liikmesriigid võivad ettevõtjaid vabastada teatud kohustustest või piirata reguleerimisala esitusviisile ja avalikustamisele. (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2013/34/EL, artikkel 6)

Direktiiv jagab ettevõtted kategooriatesse: mikroettevõtjad, väikesed ettevõtjad, keskmise suurusega ettevõtjad ning suurettevõtjad. Ettevõtjad kvalifitseeruvad vastavasse kategooriasse kui oma bilansipäeval ei ületata kolme kriteeriumi (bilansimaht, töötajate arv ja netokäive) seast vähemalt kahte piirmäära. Tabel number 1 annab ülevaate kategooriatest: mikroettevõtte, väikeettevõtte ja keskmise suurusega ettevõtte.

Tabel 1. Ettevõtete kriteeriumid direktiivi 2013/34/EL kohaselt

Ettevõtte suurus	Müügitulu eurodes	Bilansimaht eurodes	Töötajate arv
Mikroettevõtte	kuni 700 000	kuni 350 000	kuni 10
Väikeettevõtte	kuni 8 000 000	kuni 4 000 000	kuni 50
Keskmise suurusega ettevõtte	kuni 40 000 000	kuni 20 000 000	kuni 250

Allikas: (Autori koostatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2013/34/EL alusel)

Suurettevõtjateks võib nimetada ettevõtjaid, kes oma bilansipäeval ületavad kolmest keskmise suurusega ettevõtete kriteeriumist vähemalt kahte. Liikmesriikidel on võimalus muuta bilansimahu ja netokäibe piirmäärasid, mis on suuremad kui direktiivis märgitud, kuid seal juures peab arvestama direktiivis lubatud piirmäärade ületamise reegleid. (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2013/34/EL, artikkel 3)

Uue direktiivi kohaselt peavad kõik Euroopa Liidu liikmesriigid kahe aasta jooksul riigisisised õigused kooskõlastama 2013. aastal vastu võetud direktiiviga 2013/34/EL.

1.2. Majandusaasta aruannete esitamisele kehtestatud nõuded Euroopa Liidu liikmesriikides

Töö autor valis Euroopa Liidu riikide seast Põhja-Euroopa riigid. ÜRO on liigitanud Euroopa regioonideks. Põhja-Euroopa riikide hulka, kes on ka Euroopa Liidu koosseisus, kuuluvad Soome, Rootsi, Taani, Ühendkuningriik, Iirimaa, Läti, Leedu ja Eesti. (Põhja-Euroopa) Järgnevalt tutvustatakse riikide majandusaasta aruannete esitamisele kehtestatud nõudeid, tuues välja ettevõtetele kohustuslikud majandusaasta aruande komponendid, ettevõtete liigitused ja aruannete esitamise tähtajad.

Soomes reguleerib raamatupidamist raamatupidamise seadus (Kirjanpitolaki) 1336/1997. Auditeerimine ning raamatupidamine on Soome majanduses jaotatud rangelt kaheks. Majandusaasta aruanne peab andma ausa ning tõese ülevaate ettevõtte tegevusest, tulemustest ning majanduslikest näitajatest. Majandusaasta pikkus on tavaliselt 12 kuud. Majandusaasta aruanne koosneb kasumiaruandest, bilansist, rahakäibe aruandest, tegevusaruandest ja lisadest. Kõik börsil noteeritud ning konsolideeritud suurettevõtted on kohustatud esitama rahakäibe aruande. Dokumente tuleb säilitada 10 aastat pärast aruannete koostamist. (Financial statements)

Väikeettevõtetele on lubatud esitada lühendatud vormil aastaaruanne, mis koosneb bilansist, kasumiaruandest ning lisadest. Väikesed ettevõtted esitavad tegevuse kohta informatsiooni lisades, suured ettevõtted aga tegevusaruandes. Soome seaduste kohaselt on väikeettevõtte üksus, kes ei ületa kahe viimase majandusaasta jooksul rohkem kui ühte järgmistest kriteeriumitest: müügitulu kuni 7 300 000 eurot, bilansimaht 3 650 000 eurot ning töötajate arv kuni 50 inimest ettevõttes. Ettevõtetes kiidab raamatupidamise aastaaruande heaks üldkoosolek. Majandusaasta aruande allkirjastab ning kuupäevastab ettevõtte juhatus ja tegevdirektor. Enne üldkoosolekut toimub audiitorkontroll, kui see on vajalik. Auditeerimiskohustus on reguleeritud audiitortegevuse seadusega. Kui seadus ei sätesta teisiti, siis audiitorkontrolli ei vaja ettevõtted, kes ei ületa kahe viimase majandusaasta jooksul rohkem kui ühte kriteeriumit. Kriteeriumiteks on: bilansimaht 100 000 eurot, müügitulu 200 000 eurot ja keskmine töötajate arv on kolm. (Accountancy practice in Finland)

Ettevõtte majandusaasta aruanne peab olema valminud neli kuud pärast ettevõtte majandusaasta lõppemist. Majandusaasta aruande võib lugeda valminuks, kui kõik aruande osad on olemas ning aastaaruanne on allkirjastatud. (Financial statements of limited...)

Rootsis reguleerib finantsaruandlust raamatupidamise seadus nimega Bokföringslagen. Seaduse kohaselt on ettevõtted jagatud suuruse järgi kaheks: väike- ja suurettevõtted. Ettevõtted, kes ületavad järgmistest kriteeriumitest vähemalt ühte kahe viimase majandusaasta jooksul, on suurettevõtted: müügitulu 80 000 000 Rootsi krooni (~8 miljonit eurot), bilansimaht 40 000 000 Rootsi krooni (~4 miljonit eurot) ning keskmine töötajate arv 50 (Country by Country...). Ülejäänud kuuluvad väikese suurusega ettevõtete gruppi. Väikese suurusega ettevõtete jaoks on kohustuslik esitada bilanss, kasumiaruanne, lisad ning tegevusaruanne. Suurettevõtetele on kohustuslik ka rahakäibe aruanne. (Doing business in Sweden 2014)

Auditeerimiskohustus on ettevõtetele kehtestatud teatud kriteeriumitega. Ettevõtte vajab audiitorkontrolli juhul, kui ettevõtte ületab vähemalt kahte järgmist kriteeriumit kahe viimase majandusaasta jooksul: bilansimaht 1 500 000 Rootsi krooni (~150 000 eurot), müügitulu 3 000 000 Rootsi krooni (~300 000 eurot) või keskmine töötajate arv kolm. Samuti on auditeerimine vajalik, kui Rootsi ettevõtte vastab eelnevalt esitatud suurettevõtte kriteeriumitele (Country by country...). Audit määratakse üldkoosolekul kuni järgmise üldkoosolekuni. Auditeerimise tulemused saadetakse Rootsi äriregistrile (Bolagsverket) ning avalikustatakse. (Doing business in Sweden 2014)

Kõiki kokkuleppeid, dokumente ning andmeid, millel on ettevõttele oluline mõju, tuleb seaduse kohaselt säilitada seitse aastat. Aastaruanne peab olema valminud kuue kuu jooksul pärast majandusaasta lõppu. Kõik juhatuse liikmed peavad allkirjastama majandusaasta aruande. Dokumendid avalikustatakse Rootsi Ettevõtete Äriregistris. (Doing business in Sweden 2014)

Taanis on ettevõtted jaotatud nelja klassi, kellele kehtivad erinevad piirangud ning nõuded. Kõik ettevõtted peavad koostama majandusaasta aruanded vastavalt Taani raamatupidamise seadusele. Klass A–D, kus A on väikese suurusega füüsilisest isikust ettevõtja ning klass D noteeritud suurettevõtte.

Ettevõtted, kes kuuluvad klassi A ja B, peavad esitama minimaalsetele nõuetele vastava aastaruanne. See tähendab, et kohustuslik on esitada bilanss, kasumiaruanne, lisad ning tegevusaruanne. Ettevõtted, kes kuuluvad klassi C ja D, on kohustatud esitama lisaks rahakäibe aruande ja vajaduse korral konsolideeritud finantsaruande. Tabelis 2 on välja toodud ettevõtete klassid.

Tabel 2. Ettevõtete klassid Taanis.

Ettevõtte klass	Müügitulu eurodes	Bilansimaht eurodes	Keskmine töötajate arv
A klass (füüsilisest isikust ettevõtjad)			
A klass (väikesed ühistud)	kuni 1 800 000	kuni 900 000	kuni 10
B klass (väikesed ettevõtted)	kuni 9 600 000	kuni 4 800 000	kuni 50
C klass (keskmise suurusega ettevõtted)	kuni 38 400 000	kuni 19 200 000	kuni 250
C klass (suured ettevõtted)	üle 38 400 000	üle 19 200 000	üle 250
D klass börsi ja riigiettevõtted (suurusest hoolimata)			

Allikas: (Annex 1. Denmark 2011)

Ettevõtetele Taanis on lubatud esitada auditeerimata majandusaasta aruanne juhul, kui kahel järjestikusel aruandeaastal jääb ettevõtte alla kahele kriteeriumipiirile: põhivara väärtus 200 000 eurot, müügitulu 400 000 eurot ning keskmine töötajate arv 12. Kõik ülejäänud ettevõtted ning ettevõtted, kes omavad tütarettevõtteid, on kohustatud auditeerima oma finantsaruandeid. (Annex 1. Denmark 2011)

Kõik ettevõtted on kohustatud esitama oma majandusaasta aruande Taani Kaubandus- ja Ettevõtlusametile võimalikult kiiresti pärast aruande kinnitamist üldkoosolekul, kuid mitte hiljem kui viis kuud pärast aruandeaasta lõppu. (Annex 1. Denmark 2011)

Ühendkuningriigis reguleerib finantsaruandlust Companies Act 2006. Ettevõtted jagunevad väike-, kesk- ja suurettevõteteks. Väikeettevõtete hulka kuuluvad ettevõtted, kes vähemalt kahest kriteeriumist kinni peavad: müügitulu kuni 5 600 000 Inglise naela (~7 miljonit eurot), bilansimaht kuni 2 800 000 Inglise naela (~3,5 miljonit eurot) ning töötajate arv kuni 50. Väikeettevõtete jaoks on kohustuslik esitada bilanss ja tegevusaruanne, kasumiaruande esitamine on vabatahtlik. Keskmise suurusega ettevõtete hulka kuuluvad ettevõtted, kes vähemalt kahest kriteeriumist kinni peavad: müügitulu kuni 22 800 000 Inglise naela (~9,6 miljonit eurot), bilansimaht kuni 11 400 000 Inglise naela (~4,8 miljonit eurot) ning töötajate arv kuni 250 inimest. Suurettevõtete hulka kuuluvad ettevõtted, kes eelnevaid kriteeriumeid ületavad. Keskmise suurusega ettevõtted ning suurettevõtted peavad esitama lisaks tegevusaruandele ja bilansile ka kasumiaruande ja lisad. Börsil noteeritud ettevõtted on kohustatud koostama ja esitama ka juhtkonnale makstud tasude aruande. (Companies Act.

UK 2006)

Kohalikule äriregistrile, mis kannab nime Companies House, on ettevõtted kohustatud esitama aastaaruanded kuni üheksa kuud pärast majandusaasta lõppu. Erand kehtib börsi-ettevõtetele, kel on aruande esitamiseks aega kuni kuus kuud majandusaasta lõpust. (Companies Act. UK 2006)

Irimaal on ettevõtted jagatud kolmeks: väike-, kesk- ja suurettevõtted. Alljärgnevas tabelis 3 on kriteeriumid, millest täites vähemalt kaks kuulub ettevõtte väike- või keskettevõtte hulka.

Tabel 3. Ettevõtete kriteeriumid Irimaal

Ettevõtte suurus	Müügitulu eurodes	Bilansimaht eurodes	Töötajate arv
Väikeettevõtte	kuni 8 800 000	kuni 4 400 000	kuni 50
Keskettevõtte	kuni 15 240 000	kuni 7 620 000	kuni 250

Allikas: (Financial statement requirements. Ireland 2013)

Suurettevõtete hulka kuuluvad ettevõtted, kes ületavad keskettevõtetele kehtestatud kriteeriume. Väike- ning keskettevõtetele on lubatud koostada lihtsustatud aastaaruanne, mille hulka kuuluvad tegevusaruanne, bilanss, kasumiaruanne ja lisad. Suurettevõtted on kohustatud esitama samade komponentidega aastaaruande nagu väikese ja keskmise suurusega ettevõtted, lisaks tuleb esitada lisades ka rahakäibe aruanne. (Financial statement requirements. Ireland 2013)

Aastaaruanne tuleb allkirjastada vähemalt kahel juhtkonna liikmel. Aruanded tuleb esitada kohalikule äriregistrile elektrooniliselt kuue kuu jooksul pärast majandusaasta lõppu, mil need saavad avalikkusele kättesaadavaks. (Financial statement requirements. Ireland 2013)

Läti raamatupidamine on reguleeritud siseriiklike seaduste ja määrustega. Raamatupidamise seadus on peamiseks õigusaktiks, mis kehtib kõikidele ettevõtjatele. Raamatupidamise aastaaruanne koosneb tegevusaruandest ning finantsaruandest. Viimase hulka kuuluvad bilanss, kasumiaruanne, rahakäibe aruanne, omakapitali muutuste aruanne ning lisad. (Annual Accounts Law, section 1) Ettevõtetele, kes bilansipäeva seisuga ei ületa kahte järgmistest kriteeriumitest on lubatud tegevusaruande, rahakäibe aruande ning omakapitali muutuste aruande mitteesitamine, kuid see on vabatahtlik. Kriteeriumiteks on müügitulu 800 000 eurot, bilansimaht 400 000 eurot ning töötajate keskmine arv 25. (Annual

Accounts Law, section 54) Auditeerimiskohustus on finantsasutustel, äriühingutel, kelle aktsiad on noteeritud börsil ning ettevõtetel, kes ületavad vähemalt kahte eelmainitud kriteeriumitest (State Policy in the Field... 2015).

Ettevõtted peavad majandusaasta aruande esitama ühe kuu jooksul peale aruande kinnitamist, kuid mitte peale nelja kuud aruandeaasta lõpust. Konsolideeritud aastaaruanded peavad olema esitatud seitse kuud pärast aruandeaasta lõppu koos vandeaudiitori heakskiiduga. Dokumendid tuleb esitada paber kandjal või elektrooniliselt kohalikule maksuametile, kes teeb need kättesaadavaks avalikkusele viie tööpäeva jooksul. Dokumentide avalikustamine avaldatakse ametlikus väljaandes Latvijas Vēstnesis. (Annual Accounts Law, section 66)

Leedus on finantsaruande osadeks bilanss, kasumiaruanne, rahakäibe aruanne, omakapitali muutuste aruanne ning lisad. Väikestel ettevõtetel, kes ei ületa kriteeriumitest rohkem kui kahte, on lubatud esitada lühendatud bilanss, kasumiaruanne ning lisad. Rahakäibe aruande esitamise kohustus neil puudub. Samuti ei pea väikeettevõtted esitama tegevusaruannet. Kriteeriumiteks on müügitulu 10 000 000 Leedu litti (~2,9 miljonit eurot), bilansimaht 6 000 000 Leedu litti (~1,7 miljonit eurot) ja töötajate arv 15. Ülejäänud ettevõtted peavad esitama neli põhiaruannet ning lisad. (Law on Financial Statements of Entities, chapter 4) Auditeerimiskohustus on ettevõtetel, kes viimase kahe majandusaasta jooksul on ületanud järgnevatest kriteeriumitest vähemalt kahte: müügitulu 12 000 000 Leedu litti (~3,4 miljonit eurot), bilansimaht 6 000 000 Leedu litti (~1,7 miljonit eurot) ning töötajate arv 50 (Criteria for audit obligations 2013).

Aruanne tuleb kinnitada ettevõtte juhtkonna poolt nelja kuu jooksul alates majandusaasta lõppemisest. Kohalikule registrile tuleb majandusaasta aruanne esitada ühe kuu jooksul pärast selle kinnitamist. (Law on Financial Statements of Entities, chapter 5)

2. FINANTSARVESTUSELE JA –ARUANDLUSELE ESITATAVAD NÕUDED EESTIS

2.1. Finantsarvestust ja –aruandlust reguleerivad õigusaktid

Eesti Vabariik avalik õigusliku juriidilise isikuna, kohalikud omavalitsuste üksused, registreeritud era- ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud, füüsilisest isikust ettevõtjad ning Eestisregistrisse kantud välismaa äriühingute filiaalid on kohustatud korraldama finantsaruandlust ning raamatupidamist lähtuvalt Eesti Vabariigis kehtivast Raamatupidamise seadusest, mis on vastu võetud aastal 2002 ning jõustunud aastal 2003. Vastavalt Raamatupidamise seadusele on igal ettevõtjal võimalus valida, millise raamatupidamistava järgi aruandeid koostada. Ettevõtetal Eestis on valikuvõimalusi kaks: Raamatupidamise Toimkonna juhendites kirjeldatud Eesti hea raamatupidamistava või Euroopa Komisjoni poolt vastuvõetud rahvusvahelised finantsaruandluse standardid. (Raamatupidamise seadus, §2, §17)

IFRS aruanded on võrreldes Eesti hea raamatupidamistavaga pikemad ning üksikasjalikumad. Informatsiooni hulk on suurem, kuid see annab ettevõttest parema ning üksikasjalikuma ülevaate. IFRSi põhiseid aruandeid peavad koostama kõik finantsasutused, kindlustusseltsid ja ettevõtted, kelle aktsiad või võlakirjad on noteeritud börsil (Rahvusvahelised raamatupidamisstandardid, IAS 1). Ülejäänud Eesti ettevõtted võivad vastavalt raamatupidamise seadusele samuti neid aruandeid koostada, juhul kui soovitakse end rahvusvahelisel tasandil võrrelda ning anda põhjalikku ülevaadet ettevõttest. (Kaup, 2009)

Eesti hea raamatupidamistava, mis on sätestatud Raamatupidamise Toimkonna juhendite ehk RTJi põhiste aruannetega, on mõeldud üldjuhul ettevõtetele, kes ei vaja täismahus Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud rahvusvahelise finantsaruandluse standardite ehk IFRSi (*International Financial Reporting Standards*) põhiste aruannete koostamist. Tavaliselt sobib RTJ pigem väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Leidub

ka suuretevõtteid, kes arvavad, et neile on sobiv oma aruandeid RT juhendite alusel esitada. RTJ põhineb väikese ja keskmise suurusega ettevõtete IFRS-il ehk SME IFRS-il, mis tuleneb inglise keelest *IFRS for Small and Medium-sized Entities*. (Väike- ja keskmise suurusega...)

Kuni aastani 2013 lähtusid Eesti Raamatupidamise Toimkonna juhendid IFRSist, mis olid lihtsustatud. Tänapäevaks on IFRSi pikkuseks üle 3000 lehekülje, mistõttu võib see enamus Eesti ettevõtetele just nende suuruse pärast olla liiga keeruline ning kurnav. Eestis on Statistikaameti andmetel ligi 99% ettevõtetest väikeettevõtted ja keskmise suurusega ettevõtted. Seoses SME IFRSi väljatöötamisega otsustati muuta ka Eesti Raamatupidamise Toimkonna juhendeid lähtuvalt SME IFRSist. (Muudatused Raamatupidamise Toimkonna juhendites...)

Raamatupidamise toimkonna juhendeid tuleb kasutada kõigis Eesti hea raamatupidamistava kohaselt koostatavates raamatupidamise aastaaruannetes, mis koostatakse alates 1. jaanuarist 2013. aastal ja hiljem algavate aruandeperioodide kohta. Eesmärkideks on anda ülevaade finantsseisundist, majandustulemustest ja rahavoogudest järgides ausat ja tõest põhimõtet. Arvestuses ja aruannetes järgitakse rahvusvaheliselt tunnustatud alusprintsiipe, mis on defineeritud Raamatupidamise seaduse paragrahvis 16. Aruanded koostatakse järgides majandusüksuse, jätkuvuse, arusaadavuse, olulisuse, järjepidevuse ja võrreldavuse, tulude ja kulude vastavuse, objektiivsuse, konservatiivsuse, avalikustamise ning sisu ülimuslikkuse printsiipe. Arvestuspõhimõtted tuleb valida vastavuses Raamatupidamise seaduses kehtestatud alusprintsiiptidega. Põhimõtete valiku põhjendus esitatakse aastaaruande lisades. Järjepidevusprintsiipi järgides peab ettevõtte rakendama samasid arvestuspõhimõtteid igal järgneval aastal. Arvestuspõhimõtete muutmise kord on sätestatud SME IFRSis paragrahvides 10.8. (RTJ 1) Aastaaruannetes vigade tekkimisel peab raamatupidamiskohustuslane korrigeerima vead tagasiulatuvalt, see tähendab nii nagu poleks teatud viga kunagi tehtud. (RTJ 1)

Kõik Raamatupidamise toimkonna jõustunud juhendid või tulevikus jõustuvad muudatused on avaldatud või avaldatakse Riigi Teatajas ning Raamatupidamise Toimkonna veebilehel www.easb.ee (RTJ 0). Raamatupidamise Toimkonna juhendid kirjeldavad Eesti hea raamatupidamistava mõisteid, printsiipe ning reegleid, mida tuleb järgida, kui ettevõtte otsustab oma aruanded esitada RTJ põhiselt (RTJ 0). Järgitavad põhinõudeid on mitmeid, mis on omased just Eesti heale raamatupidamistavale. Põhinõuded on kehtestatud Raamatupidamise seadusega ning on rahvusvaheliselt tunnustatud. Seal juures üksik-

küsimuste puhul lähtutakse raamatupidamise seadusest või Raamatupidamise Toimkonna juhenditest, kus on kinnitatud kõik standardid ning üldpõhimõtted. Eesti jõustas SME IFRSi läbi Raamatupidamise Toimkonna juhendite muudatuste. RTJ arvestuspõhimõtted lähtuvad SME IFRSist. Juhul kui kehtestatakse erinev arvestuspõhimõte, siis kirjeldatakse seda vastavas juhendis ning tuuakse põhjendus, miks selline muudatus on oluline või vajalik Toimkonna arvates. RTJ on keskendunud ainult sellistele valdkondadele, mis on Eesti mastaabis raamatupidamises olulised. (Raamatupidamise seadus, §34) Arvestuspõhimõtete juures, mida RTJ ei täpsusta, kuid SME IFRS reguleerib, on soovituslik lähtuda SME IFRSist. (RTJ 0) Kõiki dokumente, mis tõendavad ettevõtte majandustegevust ning raamatupidamise läbiviimist, tuleb säilitada vastavalt raamatupidamise seaduses sätestatule (Raamatupidamise seadus, §4).

2.2. Majandusaasta aruande koostamise ja esitamise nõuded Eestis

Raamatupidamise korraldamisel on kehtestatud põhinõuded, mida seaduse kohaselt peab järgima iga raamatupidamiskohustuslasest ettevõtte. Raamatupidamist, tuleb korraldada nii, et oleks tagatud aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava informatsiooni saamine raamatupidamiskohustlase finantsseisundist, majandustulemustest ja rahavoogudest. Tuleb dokumenteerida kõiki majandustehinguid ning kirjeldada algdokumente või nende põhjal koostatud koondokumentide alusel kõiki oma majandustehinguid registrites. Vajalik on ka koostada ja esitada majandusaastaruanded õigusaktides sätestatud nõuete kohaselt ning säilitada neid dokumente. Algdokumente peab säilitama seaduse kohaselt seitse aastat. Raamatupidamist korraldab riik raamatupidamiskohustuslaste kaudu, kelleks on iga ministeerium ja Riigikantselei oma valitsemis- ja haldusala ulatuses ning põhiseaduslikud institutsioonid, milleks on Eesti Vabariigis Riigikogu, Riigikontroll, Vabariigi President, Riigikohus ja õiguskantsler. (Raamatupidamise seadus, §4, §12 lg 1)

Raamatupidamise seaduse, paragrahv 14 kohaselt hõlmab majandusaasta aruande koostamine järgnevaid tegevusi: raamatupidamise aastaaruande esitamine, tegevusaruande koostamine ja majandusaasta aruande heakskiitmine. Aruannete koostamise eesmärgiks on anda ülevaade ettevõtte finantsilisest- ja majanduslikust seisundist ning rahavoogudest. Põhikomponentideks majandusaasta aruandes on kasumiaruanne, bilanss, rahavoogude ehk rahakäibe aruanne, omakapitali muutuste aruanne ning lisad. Aruande lisade alla kuuluvad

aruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted, selgitused kirjete kohta ning selgitus, milline raamatupidamistava on eeskujuks võetud aruande koostamisel. (Raamatupidamise seadus, §14) Aruanne koostatakse iga lõppenud majandusaasta kohta, mille pikkus on tavaliselt 12 kuud ning esitatakse Äriregistrile. Juhul kui tegemist on erijuhuga nagu raamatupidamiskohustuslase asutamisel, lõpetamisel, majandusaasta alguskuupäeva muutmisel või muul seadusega ettenähtud juhul võib majandusaasta olla ka pikem või lühem. Majandusaasta võib erandjuhtudel olla ka pikem või lühem, kuid mitte pikkem kui 18 kuud. Ettevõtjatel on õigus see ise määrata. (Raamatupidamise seadus, §13 lg2).

Aruande koostamise ja esitamise võib jagada etappidesse. Esialgu koostatakse tegevusaruanne ning raamatupidamise aastaaruanne. Tegevusaruandes märgitakse ära ettevõttele olulised sündmused möödunud majandusaasta jooksul, mis annavad olulist infot aruande lugejale. Seejärel toimub aastaaruande heakskiitmine, mil ettevõtte tegevjuhtkond kinnitab aruandes esitatud andmete õigsust. Eelnevat sündmust loetakse aruande koostamise lõpetamise kuupäevaks. Alguse saavad majandusaasta esitamise tegevused. Järgneb audiitorikontroll (juhul kui on ettevõttele kohustuslik), mis näeb ette aruande kontrollimist ning sellele hinnangu andmist lähtuvalt auditeerimisreeglistikust. See on oluline, kui soovitakse ettevõtte usaldatavust tõsta nii avalikkuse kui ka investorite silmis. Audiitorikontrolli kohustused on sätestatud Audiitortegevuse seaduses. Audiitortegevus on kohustuslik seaduse kohaselt igale aktsiaseltsile, riigiraamatupidamiskohustuslasele, kohaliku omavalitsuse üksusele, avalik-õiguslikule juriidilisele isikule, sihtasutusele ja riigieelarvest eraldist saavale erakonnale. Raamatupidamise aastaaruande audit või ülevaatus on kohustuslik ettevõttele, kelle aastaaruandes toodud näitajatest vähemalt kaks ületavad tabelis 4 toodud tingimusi (Audiitortegevuse seadus, § 91).

Tabel 4. Kohustuslik aastaaruannete audit või ülevaatus ettevõtetele Eestis

	Müügitulu eurodes	Vara bilansipäeva seisuga kokku (eurodes)	Keskmine töötajate arv
Audit	2 000 000	1 000 000	30
Ülevaatus	1 000 000	500 000	15

Allikas: (Autori koostatud Audiitortegevuse seaduse § 91 alusel)

Tabelis number 5 on raamatupidamiskohustuslasele kohustuslik audit või ülevaatus, kelle aastaaruandes toodud näitajatest vähemalt üks ületab alljärgnevaid tingimusi.

Tabel 5. Raamatupidamiskohustuslasele kohustuslik auditeerimine või ülevaatus Eestis

	Müügitulu eurodes	Vara bilansipäeva seisuga kokku (eurodes)	Keskmine töötajate arv
Audit	6 000 000	3 000 000	90
Ülevaatus	3 000 000	1 500 000	45

Allikas: (Autori koostatud Audiitoritegevuse seaduse § 92 alusel)

Järgnevalt koostatakse kasumi jaotamise ettepanekud ning kahjumis ettevõtte puhul kahjumi katmise otsus. Kui eelnevad etapid on läbitud tuleb majandusaasta aruanne esitada üldkoosolekule kinnitamiseks. (Majandusaasta aruande koostamise erinevad... 2013)

Majandusaasta aruanne esitatakse Äriregistrile, kui see on valminud. Esitamiseks on vajalik, et tegevjuhtkond märgib kuupäeva ning allkirjastab pärast heakskiitmist aruande (Raamatupidamise seadus, §25 lg 3). Esitada saab aruande juhatuse liige või sisestaja, kellel on volitused aruande esitamiseks. Aruanne tuleb elektrooniliselt esitada kuue kuu jooksul peale majandusaasta lõppu Äriregistrile (Äriseadustik, §31 lg 3).

Enamus ettevõtete majandusaasta Eestis kattub kalendriaastaga ning sel juhul on 30. juuni aruannete esitamise tähtpäev. Aruande lõpetamise kuupäevaks on kuupäev, kui aruanne saab Äriregistri keskkonnas valmis ehk kui kõik kriteeriumid on täidetud. Äriregister avalikustab andmed ning seetõttu on raamatupidamiskohustuslaste aruanded kättesaadavad ka avalikkusele (Äriseadustik, §28 lg 1). Aruande esitamata jätmine võib kõige halvemal juhul viia ühingu registrist kustutamiseni. Esialgu teeb Äriregister hoiatuse ning määrab trahvi, mille juures võib trahvida nii juriidilist isikut kui ka kõiki juhatuse liikmeid isiklikult. Äriregister võib seaduse kohaselt trahvida ka ilma hoiatusmääruseta. Samad tagajärjed leiavad ka aset valeandmete esitamisel. Aruande esitamata jätmisel kuni 18 kuu jooksul majandusaasta lõppemisest võib viia juriidilise isiku registrist kustutamiseni, sundlõpetamiseni või likvideerimiseni. (Äriseadustik, § 60, § 71)

3. MAJANDUSAASTA ARUANNETE ESITAMINE EESTIS

3.1. Eesti konkurentsivõimeliste ettevõtete aruannete esitamine

3.1.1. Konkurentsivõime ja konkurentsivõimelised ettevõtted Eestis

Ettevõtja on füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kaupade müük või teenuste osutamine on talle püsivaks tegevuseks, ning seaduses sätestatud äriühing. (Äriseadustik, § 1)

Suuruse järgi võib ettevõtteid liigitada suur-, kesk-, väike- ja mikroettevõteteks. Eesti lähtub ettevõtete liigitamisel Euroopa Liidu Komisjoni soovituselt nr 2003/361/EÜ. Ettevõtte suurus on võimalik kindlaks määrata kolme kriteeriumi alusel: töötajate arv, aastabilanss ning aastakäive. Töötajate hulka kuuluvad nii täiskohaga, osalise tööajaga ning hooajalised töötajad, palgatöötajad, omanikud, tegevjuhid kui ka ettevõttes osalevad partnerid, kes ettevõttest rahalist kasu saavad. Töötajate hulka ei kuulu lapsehoolduspuhkusel olevad töötajad ega praktikandid. Bilanss annab ülevaate ettevõtte varast ja kohustustest. Aastakäive määratakse ettevõtte tulu põhjal, mis on saadud vastava aasta jooksul puhtalt müügitegevuse tulemusel ning see ei sisalda käibemaksu ega muid makse. (Euroopa Liidu Komisjoni soovitus nr 2003/361/EÜ, artikkel 211)

Eestis kasutatakse Euroopa Komisjoni poolt välja töötatud ettevõtete määratlust. Suurettevõtteks võib lugeda vähemalt 250 hõivatuga üksuse, kelle käive ületab 50 miljonit eurot ning mille aastabilansi kogumaht on üle 43 miljoni euro. Keskmise suurusega ettevõtte alluvuses töötab vähem kui 250 töötajat, kelle käive ei ületa 50 miljonit eurot ning bilansimaht on 43 miljonit eurot. Väikeettevõtte on üksus, mille töötajaskond ulatub kümnest töötajast 49 töötajani, selle juhiks ning omanikuks on juriidilisest isikust ettevõtja. Euroopa Liidu väikeettevõtte on kuni kümne miljoni eurose käibe või bilansimahuga ettevõtte. Maailmas on keskmise suurusega ettevõtteid ja väikeettevõtteid ligi 99% ettevõtete kogumahust (Vasek 2011). Mikroettevõtte tingimuseks on kuni 10 töötajat, käibeks kuni kahe

miljoni eurone aastakäive või vähemalt sama suur bilansimaht. (EL soovitus 2003/361)

Juhul kui ettevõtte tulud on suuremad kui kulud, siis annab see ettevõttele juba teiste ettevõtete ees konkurentsieelise. Ettevõttele väärtust lisavateks faktoriteks võib lugeda nii tootearenduse, turunduse kui ka tõhusa raamatupidamise. Samuti on võimalik kasutada erinevaid strateegiaid, et oma konkurentsivõimelisust parandada. (Prunea 2014)

Konkurents osaleb suurel määral nii majanduses tervikuna kui ka üksikuna erinevates majandusvaldkondades. Ettevõtte võib lugeda konkurentsivõimeliseks, kui tema tegevus on samal ajal jätkusuutlik, edukas ning ka kasumlik. Jätkusuutlik ettevõtte arvestab oma tegevustes ja tavades keskkonnahoidlikke ja -sõbralike eesmärkidega ning propageerib loodusvarade säästvat tarbimist. Tähtis on ka innovaatiline mõtlemine ja sotsiaalselt vastutustundlik tegutsemine. Kasumlik ettevõtte kohandab oma strateegiaid vastavalt turu muutustele. Kasumliku ettevõtte tulud ületavad kulusid. Konkurentsivõime näitab pikaajalist võimet saada tulu ning kasvatada turuosa. Konkurentsivõime väljendub konkurentsianalüüsis ning ettevõtete võrdluses konkurentidega. Konkurentsianalüüs annab vaadeldaval turul ülevaate konkurentsituatsioonist. Analüüsist võib välja lugeda, milline on üldine konkurentsimaastik, kes on põhilised konkurendid ning nende turuosa, leitakse konkurentide eelised ning vaadeldava ettevõtte konkurentsieelised. Analüüsi tulemusena leitakse, milline on ettevõtte konkurentsipositsioon, kuidas ettevõtte saab konkurentidest eristuda ning olla unikaalne. Konkurentsivõime on väga tihedalt seotud ka mõistega konkurentsieelis. Tarbija langetab teatud toote kasuks valiku siis, kui sellel on võrreldes teiste konkureerivate toodetega mingi suurem väärtus. Ettevõtte, kes on sellise väärtuse tootele või teenusele loonud, on suutnud saavutada teiste ettevõtete ees konkurentsieelise. (Siimon 2014, 187-197)

Konkurents on majanduslikus mõttes ettevõtteid innustav ning edasiviiv jõud. Samas on konkurents ka võitlus klientide pärast, mida peavad samas valdkonnas tegutsevad ettevõtted. Ettevõtted püüavad üksteisest paremad olla ning see innustab neid saavutama paremaid tulemusi. Konkurents paneb ettevõtted aktiivsemalt tegutsema, uuendusi läbi viima, personali koolitama ning nende käitumist kontrollima, vastavalt vajadusele muutuma ja muutusi läbi viima ning toodete ja pakutavate teenuste kvaliteeti tõstma. (Siimon 2014, 191-192)

Tihedalt seotud on nii konkurentsieelise loomine kui ka konkurentsivõime kujundamine. Ettevõtte konkurentsivõimet kujundavad järgmised komponendid: visioon, missioon, äriidee, profiil, imago ja äripotentsiaal. Kaubandusettevõtte konkurentsivõime

määravad ostumugavus, kauba kättesaadavus, kaubavalik, kauba kvaliteet ja uudsus, personali käitumine ning ka pakutavad teenused. (Siimon 2014, 192)

2013. aasta septembris koostatud Rahvusvahelise Konkurentsivõime Edetabelis, mida koostas Lausanne'i Juhtimise Arendamise Instituut, kuulus Eestile 36. koht 59 riigi seast. Selleks, et olukorda parandada, järjestab ka Eesti ettevõtted nende konkurentsivõime alusel. (Eesti parimad... 2013) Maailmamastaabis on esimesel kohal Šveits, teisel kohal Rootsi ning kolmandal kohal Singapur. Viimastel kohtadel platseerusid Aafrika riigid Angola ja Tšaad. (Coleman, 2013)

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja initsiatiivil on Eesti Ettevõtete Konkurentsivõime edetabelit koostatud juba alates 2003. aastast. Eesti Tööandjate Keskliit, kes tulemusi analüüsib ning kinnitab, alustas koostööpartnerina tööd 2006. aastal. Täna on partneriteks ka Eesti Päevaleht, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ehk EAS ja Eesti Konjunktuuriinstituut. Viimase ülesandeks on edetabelite tehniline koostamine. (Eesti parimad... 2013) Edetabelis on esindatud ettevõtted, kes selleks eelnevalt soovi avaldavad ning esitanud nõutavad statistilised andmed kahe eelneva aasta majandustegevuse kohta: müügitulu, puhaskasum, omakapital, tööjõukulud, investeeringud põhivarasse ja aasta keskmine töötajate arv. Ettevõtete konkurentsivõime analüüsimiseks arvutavad ettevõtjad välja mitmed näitajad: müügitulu muutumine võrreldes eelmise aastaga, omakapitali rentaablus, kasumi muutumine võrreldes eelmise aastaga, keskmine tööjõukulu ühe töötaja kohta aruandeaastal kuus, tootlikkus ühe töötaja kohta aastas ja ettevõtete loodud lisaväärtus. Tabelid koostatakse nii tegevusvaldkonniti kui ka suuruste lõikes. Tegevusvaldkondadeks on jaekaubandus, hulgikaubandus, tööstus ja energeetika, toiduainetööstus, ehitus, side/kommunikatsioon ja IT-teenused, transport ja logistika, põllu- ja metsamajandus, turism, finantsvahendus, äriteenindus ja kinnisvara, teenindus, projekteerimine ja arhitektuur. Suuruste lõikes jagati 2013. aastal ettevõtted mikro, väike-, keskmise suurusega ettevõtted ja suurettvõtted. (Eesti Ettevõtete konkurentsivõime...) Edetabeli koostamise eesmärgiks on ettevõtete konkurentsivõime tõstmine ja selle kaudu majanduse arendamine. Esile tuuakse parimad ettevõtted Eestis, kes saavad niiviisi avalikkuse tunnustuse ning tuntuse. Konkurentsiedetabel annab ettevõtetele võimaluse end teistega võrrelda ning hinnata ettevõtte edukust, tulemusi ning jätkusuutlikust. Samuti on võit ettevõtjate poolel, võidetakse võimalus olla esitatud Eesti parimate ettevõtete hulgas ning garanteeritud on ka tasuta reklaam. (Eesti parimad... 2013)

3.1.2. Konkurentsivõimeliste ettevõtete aruannete esitamine, uuringu metoodika ja tulemused

Bakalaureusetöö probleemküsimuseks on: „Kas Eesti konkurentsivõimelisemad ettevõtted esitavad majandusaasta aruanded õigeaegselt?“ Autor soovib välja selgitada, kas ettevõtted on „edukad“ ka majandusaasta aruannete esitamises. Alljärgneva uuringu käigus soovib autor välja selgitada Eesti hea raamatupidamistava põhiste majandusaasta aruannete õigeaegse esitamise Eesti 2013. aasta kõige konkurentsivõimelisemate suur-, kesk-, väike- ja mikroettevõtete poolt. Ettevõtted on valitud Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoja koostatud konkurentsivõime 2013. aasta edetabelist.

Uurimise jaoks valiti ettevõtted, kes koostavad oma majandusaasta aruandeid kooskõlas Eesti Vabariigi hea raamatupidamise tavaga. Valitud on 10 suurettevõtet, 10 kesk- ja väikeettevõtet ning 10 mikroettevõtet, mida on analüüsitud 6 aasta lõikes. Arvesse on võetud 2008. kuni 2013. aasta aruanded.

Valimi koostamist alustati kõige konkurentsivõimelisemast ettevõttest, mis asus tabeli alguses. Kolme kriteeriumi alusel, koostati valim. Kriteeriumiteks oli: hea raamatupidamise tava aruannetes kasutavad ettevõtted, vähemalt kuue-aastane tegevusaeg ja majandusaastaks kalendriaasta.

Andmete hankimiseks kasutati Äripäeva Infopanka. Kui aastaaruande liik oli välja selgitatud, leiti Äriregistrist info aruannete esitamise kuupäeva kohta.

Andmetöötlemiseks kasutati Ms Exceli programmi. Tabelid koostati nii suurettevõtete, väike- ja keskettevõtete ning mikroettevõtete kohta. Tabelisse on kantud aruannete esitamise kuupäevad vastavalt sellele, mis aruandeperioodi kohta on aruanne koostatud. Ettevõtted, kes on esitanud oma majandusaasta aruanded liiga hilja on märgitud tabelisse kirjastiiliga bold.

Bakalaureusetöö osaks on Eesti konkurentsivõimelisemate ettevõtete majandusaasta aruannete esitamise õigeaegsus, mille küsimuseks püstitati „Kas Eesti kõige konkurentsivõimelisemad suur-, kesk-, väike-, ja mikroettevõtted esitavad hea raamatupidamise tava põhised majandusaruanded õigeaegselt?“ Eesmärgiks on selgitada välja, kas aastate jooksul on paranenud või halvenenud ettevõtete tähtaegadest kinni pidamine. Samuti on võimalik välja selgitada, millist tüüpi ettevõtted on aruannete esitamises kõige eeskujulikumad olnud läbi viimase kuue aasta ning kas võrdluses kõigi Eesti ettevõtetega on edetabeli tipus olevad ettevõtted parimad.

Alljärgnevas tabelis 6 on näha 10 kõige konkurentsivõimelisemat suurettevõtet 2013. aasta seisuga, kes koostavad oma aastaaruanded kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga. Aruandeperioodiks on aastad 2008 kuni 2013.

Tabel 6. Suurettevõtete aruannete esitamiskuupäevad

Jrk nr	Suurettevõtte nimi	Aruandeperiood					
		2013	2012	2011	2010	2009	2008
1.	Tallinna Kaubamaja AS	21.04.2014	10.04.2013	18.04.2012	6.05.2011	10.05.2010	26.06.2009
2.	EMT AS	26.05.2014	25.06.2013	25.06.2012	27.06.2011	25.06.2010	19.06.2009
3.	Elion Ettevõtted AS	26.05.2014	18.04.2013	25.06.2012	27.06.2011	07.06.2010	29.06.2009
4.	Statoil Fuel & Retail Eesti AS	26.09.2014	30.08.2013	29.06.2012	30.06.2011	29.06.2010	30.06.2009
5.	Riigi Kinnivara AS	12.06.2014	15.05.2013	21.06.2012	26.05.2011	7.05.2010	17.04.2009
6.	ABB AS	13.05.2014	21.05.2013	08.06.2012	2.06.2011	28.06.2010	7.07.2009
7.	Selver AS	16.04.2014	27.03.2013	19.03.2012	2.05.2011	2.06.2010	18.06.2009
8.	Silberauto AS	26.06.2014	25.06.2013	29.06.2012	08.06.2011	25.06.2010	30.06.2009
9.	Fortum Tartu AS	30.06.2014	1.07.2013	29.06.2012	1.07.2011	29.06.2010	7.07.2009
10.	PKC Eesti	9.05.2014	15.05.2013	24.05.2012	30.03.2011	27.05.2010	17.06.2009
Kokku hilinemisi:		1	2	0	1	0	2

Allikas: (Autori koostatud Eesti Ettevõtete Konkurentsivõime edetabeli 2013, Äripäeva Infopanga ja Äriregistri andmete alusel)

Välja võib lugeda, et erinevate aastate lõikes on kolm suurettevõtet kümnest hilinenud aruannete esitamisega. Nendeks ettevõteteks on Statoil Fuel & Retail Eesti AS, kes hilines 2013. ja 2012. aasta kohta koostatud aruannetega, ettevõtte ABB AS, kes hilines koostatud aruandega 2008. aasta kohta, ning ettevõtte Fortum Tartu AS, kes hilines aastal 2012, 2010 ning 2008 kohta koostatud aruannetega.

Aastate lõikes on kõige rohkem hilinemisi aruandeperioodidel 2008 ja 2012, kus hilinenud on 2 suurettevõtet. Aruandeperioodil 2010 ning 2013 on hilinenud 1 ettevõtte. 2010. ja 2012. aastal esitatud aruanded on õigeaegselt esitatud.

Tähelepanu võiks pöörata suurettevõttele Selver AS, kes on eeskujuks ka teistele ettevõtetele õigeaegselt aruannete esitamises. Ettevõtte pole valitud ajavahemiku jooksul

hilinenud aruannete esitamisega. Viimasel kolmel aruandeperioodil on Selver AS esitanud majandusaasta aruanded märtsis või aprillis, mis näitab, et on võimalik aruandeid esitada ka lühema aja jooksul kui kuuekuuline tähtaeg ette näeb.

Tabel 7. Kesk- ja väikeettevõtete aruannete esitamiskuupäevad

Jrk nr	Kesk- või väikeettevõtte nimi	Aruandeperiood					
		2013	2012	2011	2010	2009	2008
1.	Wirtgen Eesti OÜ	30.06.2014	1.07.2013	27.06.2012	21.06.2011	22.03.2010	19.05.2009
2.	Panaviatic AS	30.06.2014	3.06.2013	8.06.2012	6.07.2011	28.06.2010	26.06.2009
3.	Intopex Forward OÜ	28.06.2014	27.06.2013	29.06.2012	23.06.2011	30.06.2010	02.07.2009
4.	Kia Auto AS	21.04.2014	31.03.2013	19.06.2012	11.05.2011	17.05.2010	03.06.2009
5.	Hekotek AS	6.05.2014	8.05.2013	13.07.2012	20.06.2011	25.06.2010	16.06.2009
6.	Asperaamus OÜ	30.06.2014	21.05.2013	27.06.2012	29.06.2011	16.06.2010	20.05.2009
7.	Kominox OÜ	27.06.2014	07.05.2013	14.06.2012	18.04.2011	18.06.2010	25.06.2009
8.	Metal Express OÜ	14.05.2014	7.05.2013	06.06.2012	2.05.2011	4.05.2010	16.06.2009
9.	Irest Ehitus AS	13.06.2014	20.06.2013	4.06.2012	31.05.2011	7.06.2010	29.06.2009
10.	Kaamos Ehitus OÜ	16.06.2014	15.05.2013	22.05.2012	21.04.2011	26.05.2010	29.04.2009
Kokku hilinemisi:		0	1	1	1	0	1

Allikas: (Autori koostatud Eesti Eettevõtete Konkurentsivõime edetabeli 2013, Äripäeva Infopanga ja Äriregistri andmete alusel)

Tabel 7 kirjeldab 10 kõige konkurentsivõimelisemat kesk- ja väikeettevõtet 2013. aasta seisuga, kes koostavad oma majandusaasta aruanded Eesti hea raamatupidamistava silmas pidades. Aruandeperioodiks on aastad 2008 kuni 2013.

Kesk- ja väikeettevõtete kategooriasse kuuluvaid ettevõtteid, kes on hilinenud oma aruannete esitamisega vaadeldava perioodi jooksul, on kokku neli. Wirtgen Eesti OÜ, kes on ühtlasi ka kõige konkurentsivõimelisem ettevõtte aastal 2013, hilines 2012. aasta kohta koostatud aruande esitamisega. Panaviatic AS, kes hilines 2011. aastal koostatud aruande esitamisega. Aruandeperioodil 2008 hilines Intopex Forward OÜ, Hekotek AS hilines 2012.

aastal esitatud aruandega.

Aastate lõikes on näha, et aruandeperioodidel 2012, 2011, 2010 ja 2008 koostatud aruannetega on hilinetud. Aruandeperioodil 2013 ja 2009 valimisse valitud kesk- ja väikeettevõtete poolt koostatud aastaaruanded on esitatud õigeaegselt.

Õigeaegselt ning ka varem, kui teised valimis olnud kesk- ja väikeettevõtted, esitas oma majandusaasta aruanded ettevõtte Kia Auto AS. Ettevõtte on esitanud aruandeperioodil 2012. aastaaruande märtsi lõpus ning aruandeperioodil 2013. aastaaruande aprilli lõpus.

Järgnev, tabel number 8, esitab 10 kõige konkurentsivõimelisemat mikroettevõtet 2013. aasta seisuga, kes koostavad oma aastaaruanded kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga. Aruanded on esitatud Äriregistrile ajavahemikus 2009-2014.

Tabel 8. Mikroettevõtete aruannete esitamiskuupäevad

Jrk nr	Mikro-ettevõtte nimi	Aruandeperiood					
		2013	2012	2011	2010	2009	2008
1.	KLF-Eri OÜ	24.08.2014	1.07.2013	02.07.2012	30.06.2011	25.06.2010	30.06.2009
2.	Metsis OÜ	8.08.2014	30.06.2013	18.06.2012	28.06.2011	5.04.2010	19.11.2009
3.	ALION EST PL OÜ	30.06.2014	19.06.2013	30.06.2012	13.06.2011	1.07.2010	24.07.2009
4.	Remei Baltika OÜ	13.03.2014	29.04.2013	01.06.2012	15.04.2011	5.05.2010	2.07.2009
5.	Profex Sideteenused OÜ	2.10.2014	25.06.2013	26.06.2012	23.05.2011	16.06.2010	10.06.2009
6.	Real-E State OÜ	6.06.2014	19.07.2013	17.05.2012	11.05.2011	28.06.2010	19.06.2009
7.	Vepamon OÜ	09.06.2014	23.05.2013	4.12.2012	22.06.2011	21.06.2010	18.06.2009
8.	Peikko Eesti OÜ	30.04.2014	27.06.2013	16.04.2012	14.06.2011	30.06.2010	21.10.2009
9.	Aerogistica OÜ	06.06.2014	20.06.2013	30.06.2012	30.06.2011	29.06.2010	30.06.2009
10.	Sona Systems OÜ	27.03.2014	21.06.2013	2.03.2012	10.02.2011	25.03.2010	30.06.2009
Kokku hilinemisi:		3	2	2	0	1	4

Allikas: (Autori koostatud Eesti Ettevõtete Konkurentsivõime edetabeli 2013, Äripäeva Infopanga ja Äriregistri andmete alusel)

Mikroettevõtteid, kes on vaadeldava perioodi ehk 6 aasta jooksul hilinenud aastaaruannete esitamisega, on kokku 8. Nendeks ettevõteteks on KLF-Eri OÜ, Metsis OÜ,

Alion EST PL OÜ, Remei Baltika OÜ, Profex Sideteenused OÜ, Real-E State OÜ, Vepamon OÜ ja Peikko Eesti OÜ. Need ettevõtted kuuluvad 8 konkurentsivõimelisema ettevõtte hulka 2013. aasta edetabeli põhjal. Ettevõtte KLF-Eri OÜ on hilinenud aruandeperioodide kohta aastal 2011, 2012 ja 2013 koostatud aruannete esitamisega. Metsis OÜ on esitanud mitteõigeaegselt oma aastaaruanded aastatel 2009 ja 2014. Aastatel 2009 ja 2010 esitanud aruannetega on hilinenud ettevõtte Alion Eest PL OÜ. Hilinenud esitamisega on ka Remei Baltika aastal 2009, Profex Sideteenused aastal 2014, Real-E State OÜ aastal 2013, Vepamon OÜ aastal 2012 ja Peikko Eesti OÜ aastal 2009.

Aastate lõikes on hilinenud mikroettevõtteid kõige rohkem aruandeperioodil 2008, kui hilines 4 ettevõtet kümnest. Järgneb 3 ettevõttega aruandeperiood 2013. Aruandeperioodidel 2012 ja 2011 esitasid lubatust hiljem oma aastaaruanded 2 ettevõtet valimist. Aastal 2010 esitas oma aastaaruande hiljem 1 ettevõtte ning õigeaegselt esitasid kõik valitud ettevõtted oma aastaaruanded aastal 2011.

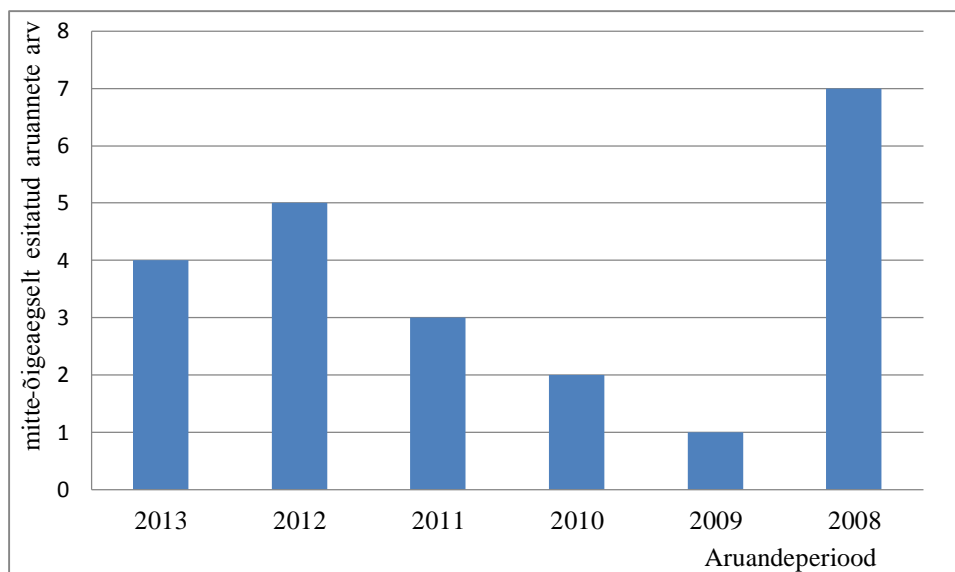
Mikroettevõtete seast võib tähelepanu pöörata ettevõttele Sona Systems OÜ, kel kuue aasta jooksul aastaaruannetega hilinemised puuduvad. Märkimisväärne on, et aruandeperioodil 2010, on ettevõtte majandusaasta aruande esitanud juba veebruari alguses. Aruandeperioodidel 2009, 2011 ja 2013 on aastaaruanded esitatud märtsi kuus, mis on ligi kolm kuud varasem aeg võrreldes teiste tabelis toodud konkurentsivõimeliste mikroettevõtetega.

Valitud ajavahemikku vaadates võib öelda, et Eesti kõige konkurentsivõimelisemad mikroettevõtted hilinevad rohkem Eesti hea tava põhiste aastaaruannete esitamisega kui suurettevõtted ning kesk- ja väikeettevõtted. Teisel kohal platseeruvad kesk- ja väikeettevõtted. Kõige eeskujulikumad aruannete esitajad on suurettevõtete gruppi kuuluvad ettevõtted, kes vaadeldava ajavahemiku jooksul on hilinenud aastaaruannete esitamisega kõige vähem.

Järgnevalt jooniselt 1 on võimalik näha valitud konkurentsivõimelisema 10 suurettevõtte, 10 kesk- ja väikeettevõtte ning 10 mikroettevõtte seast mitteõigeaegselt aastaaruande esitanud ettevõtete arv. Ühe aasta kohta on ettevõtteid valimis kokku 30 ning tabel näitab, mitu ettevõtet valimist on koostatud aruannetest vastaval aastal jätnud õigeaegselt aruande esitamata.

Aruandeperioodil, aastal 2008, on aruannetega hilinenud ettevõtete arv suurim. 7 ettevõtet esitas oma aastaaruande hiljem kui 6 kuud pärast aruandeaasta lõppu. 2012. aastal

koostanud aruannete esitamisega hilines 5 ettevõtet kolmekümnest. Järgnes 2013. aasta kui 4 ettevõtet ehk 13.3% valitud ettevõtetest, kus vastaval aastal koostatud aruande esitamisega hilineti. 2011. ja 2010. aastal koostatud aruannete esinemisega hilines vastavalt 3 ja 2 ettevõtet. 2009. aastal koostatud aruannetest oli ettevõtteid, kes õigeaegselt aruandeid ei esitanud kõige vähem ehk 1 ettevõtte valitud kolmekümnest.

Joonis 1. Suur-, kesk- ja väike- ning mikroettevõtete arv, kes on hilinenud koostatud aruannete esitamisega 6 aasta lõikes

Allikas: (Autori koostatud Eesti konkurentsivõime edetabeli 2013, Äripäeva Infopanga ja Äriregistri andmete alusel)

Põhjuseks, miks aasta 2009 kohta koostatud ja 2010. aastal esitatud aruanded on hilinenud kõige vähem, võib tuua e-aruandluse kasutuselevõtu aastal 2010. Alates 2010. aastast pidid enamik raamatupidamiskohustuslasi aruanded esitama ja koostama loodud veebikeskkonnas XBRL-keelele. Ulatuslikult suurim riiklik e-projekt puudutas Eestis ligikaudu 120 000 ettevõtjat. E-aruandluse kasutuselevõttuga kaasnes aruandluse üleminek elektroonilisele keskkonnale, mis muutis raamatupidajate töö lihtsamaks ning ka kiiremaks. Ära jäi andmete topelt esitamine, sest automaatselt on olemas juba varasemalt sisestatud andmed. (Eesti parim e-teenus...) Ettevõtjaportaalis on võimalus aruanne sisestada ettevõtjal

ise või anda selleks õigus oma raamatupidajale. Portaali juurdepääsu saab anda ka audiitorile, kes vandeaudiitori otsuse portaalis vormistab ning ka allkirjastab.

Statistikaameti andmetel on 2013. aasta seisuga Eestis majanduslikult aktiivseid ettevõtteid 112 760. Äripäeva andmetel, kõiki Eesti ettevõtteid arvesse võttes, esitab õigeaegselt majandusaasta aruanded ligi 60% ettevõtetest, kus selgub et enamuse neist teeb seda hoolestusest, mitte ajanappuse tõttu. Aastaruannete esitamisega hilineb 20% ettevõtjatest ning 20% ettevõtjaist jätab aruande erinevatel põhjustel esitamata. (Rohelaan, K., 2014) Võrreldes Eesti konkurentsivõimelisemaid ettevõtteid, kus hilines 13,3% ettevõtetest (2014. aastal esitatud aruanded), ja kõiki Eesti ettevõtteid, kus hilineb 20% ettevõtetest, selgub et kohusetundlikumad aastaruannete esitajad on Eesti konkurentsivõimelisemad ettevõtted.

3.2. Eestis esitavatele majandusaasta aruannetele esitatavad nõuded tulevikus

Eesti hea raamatupidamistava põhinõuded, mis baseeruvad rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetel, mis omakorda on sätestatud Euroopa Liidu direktiivides, on mõjutatud kõikidest muudatustest, mis Euroopa Liidus vastu võetakse. Eesti peaks riigisiseseid õigusaktid uue direktiivi sätetega kooskõlastama 2015. aasta suvel. (Dontševski 2013)

Direktiiv on koostatud põhimõttel „kõigepealt mõtle väikestele“, mis vähendab väikeste ettevõtete jaoks majandusaasta aruannetes esitatavat informatsiooni. Eesti jaoks tähendab muudatus enamuse riigis tegutsevate ettevõtete majandusaasta aruannete lihtsustamist. Koostama peab ainult bilansi, kasumiaruande ning lisad. Rahakäibe aruande ning omakapitali muutuste aruande esitamine pole enam väikese suurusega ettevõtete jaoks vajalik. Positiivse küljena Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni sõnul väikese suurusega ettevõtete jaoks vähendaks see oluliselt aruandekohustust ning kiirendaks aruandlusprotsessi. Teisest küljest Eesti riigi jaoks tooks rahakäibe aruande kaotamine kaasa ühe peamise infoallika kadumise investorite jaoks. Samuti muudab see majanduse hägusemaks, sest nii palju infot kui varem, enam ettevõtetest ei saa. Raskem oleks jälgida ka ettevõtete maksevõimet, sest seda tehakse peamiselt läbi bilansi ja rahakäibe aruande. Eesti majanduse ning statistika jaoks on andmed väga olulised, mistõttu peaks riik leidma uue viisi,

kuidas andmeid koguda, mis omakorda tähendaks halduskoormuse suurenemist. (Aavaste 2013)

Teine oluline muudatus Eesti jaoks on plaan lühendada aastaaruande esitamise tähtaega. Statistikaamet on teinud ettepaneku Justiitsministeeriumile lühendada senine kuuekuuline aastaaruande esitamise tähtaeg nelja kuuni (auditeerimist mittevajavatel ettevõtetel kolme kuuni). Esimest korda tõstatati teema juba 2008. aastal, kuid muudatuse arutamine lükati edasi, kuna jõustus seadus elektroonilise aruande esitamise kohustusest. Kahe muudatuse korraga jõustamist peeti raamatupidamiskohustuslasele liiga koormavaks. (Seinberg 2015). Idee sai alguse Statistikaametist, kes toob põhjuseks tarbijate varajase infovajaduse. Eurostat ehk Euroopa Komisjoni Statistikaamet on esitanud Euroopa Liidu liikmesriikide Statistikaametitele soovi, kus soovitakse aastastatistika andmestikku seni kehtinud 10 kuu asemel seitse kuud peale aruandeaasta lõppu. Täna kehtiv kuuekuuline esitamise aeg pärineb arvutielest ajastust, mistõttu ei vasta see praeguse infoühiskonna vajadustele. Eelduseks võib lugeda tänapäeva infoajastu ning e-riigi, mis tähendab, et aruanded esitatakse elektrooniliselt ja tänu sellele toimub see lihtsamalt ning kiiremini kui mõned kümned aastad tagasi. Samuti on võimalik aruandeid eeläita, mis samuti vähendab aruandekoostaja ajakulu. (Statistikaameti kiri) Uue direktiivi kohaselt auditeerimist mittevajavad ning rahakäibe aruannet mitteesitavad mikro- ja väikeettevõtete jaoks ei tohiks varem aastaaruande esitamine probleemiks osutada. (Ots 2013)

Eestil on Euroopa Liidu Toimimise Lepingu kohaselt Euroopa Liidu liikmesriigina õigus esitada kahe kuu jooksul hagi õigusakti vastu alates õigusakti avaldamisest. Eesti Vabariigi valitsus võttis vastu otsuse Rahandusministeeriumi ettepanekul vaidlustada Euroopa Kohtus direktiiv 2013/34/EL. (Ligi: pean ettevõtete... 2013) Peamisteks argumentideks toodi: finantsaruannete selguse ja võrreldavuse parendamine ei ole saavutatav, sest pole arvestatud erinevate liikmesriikide struktuuriga, pole võimalik leida tasakaalu direktiivi kahe eesmärgi vahel, milleks on selguse ja võrreldavuse parendamine ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate halduskoormuse vähendamine. (Kohtuasi C-508/13) Eesti riigi seisukohalt võib olla kohtusse hagi esitamine küll õigustatud, kuid arvatakse, et kohtuvaidlus kaotatakse ning direktiiv siiski Eestis rakendatakse. (Aavik 2013)

Euroopa Liidu direktiiv 2013/34/EL peaks Eestis jõustuma 2015. aasta juuniks. Direktiiv on Eesti jaoks oluline muudatus, sest arvestatakse just väikeettevõtetega, kelle jaoks aruandlus oluliselt lihtsamaks muutuks. Samas tekitaks see probleeme Eesti riigi mastaabis,

mis tähendab, et riigi majandusest kaoks oluline infoallikas investorite jaoks. Statistikaameti seisukohast peaks leidma uue viisi kuidas andmeid ettevõtelt kätte saada, mis omakorda töökoormust suurendaks. Eesti on Rahandusministeeriumi ettepanekul direktiivi vaidlustanud, sest on arvamisel, et direktiivi muudatused ei ole Eesti riigile sobivad. Teine oluline muudatus, mille on Statsitikaamet algatanud, on aruandluse tähtaegade lühendamine senise kuue kuu asemel nelja kuuni, sest nii Statistikaamet kui ka Euroopa Komisjoni Statistikaamet, Eurostat, soovib saada andmeid ettevõtelt varem. Statistikaameti sõnul, probleeme see ei tohiks tekitada, sest tähtaeg kuus kuud pärineb ligi 20 aasta tagusest arvutielest ajastust. Täna on võimalik aruandeid eeltähtaegselt ja tänu e-aruandlusele teha seda oluliselt kiiremini.

Eestile on iseloomulik suur mikro-, väike- ja keskettevõtete rohkus, ligi 99% ettevõtetest kuuluvad Eestis sellesse sihtgruppi. Seetõttu peaks Eesti rohkem tähelepanu pöörama just nendele ettevõtetele. Eestis kehtivad Raamatupidamise Toimkonna juhendid, mis on koostatud SME IFRSi põhjal, on küll suunatud väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele, kuid uus direktiiv võimaldaks ettevõtete tööd veelgi lihtsustada.

Bakalaureusetöö autor arvab, et olulisemalt lihtsamaks muutuks mikro-, väike- ja keskettevõtete jaoks aruannete koostamine, juhul kui finantsaruannete kohustuslikke põhi- ja komponente lühendada. Siiani kehtivad Eestis sarnased nõuded nii mikro- väike-, kesk- ja suurettevõtetele, kuigi eelnevad on juba struktuuri poolest väga erinevad. Paljudes Euroopa riikides on kohustuslikud ainult bilanss, kasumiaruanne ning lisad. Väikeettevõtted, Soomes, Rootsis, Taanis ja Iirimaa ja Leedus, kasutavad lihtsustatud finantsaruandlust, mis tähendab et vajalik on esitada vaid bilanss, kasumiaruanne ning lisad. Ühendkuningriigis on kohustuslik vaid bilanss. Eesti puhul oleks oluline ka rahakäibe aruande esitamine just väliste infotarbijate jaoks nagu pangad ning krediitiasutused. Oluline on välja selgitada ettevõtete maksevõimelisus. Autor nõustub Paavo Siimanni artikliga, kus selgub, et VKEde jaoks ei oleks nii oluline omakapitali muutuste aruanne ning see peaks olema ettevõtte jaoks vabatahtlik. Lisanduv infohulk on omakapitali aruannet rahakäibe aruandega võrreldes infotarbija seisukohalt oluliselt väiksem (Siimann 2012). Teine võimalus mikro- ning väikeettevõtete aruannete lihtsustamiseks oleks liigitamine auditeerimiskohustuse järgi. Töö autori arvates võiks mikro- ja väikeettevõtted vabastada auditeerimiskohustusest. See oleks kohustuslik sel juhul kesk- ja suurettevõtetele. Valikuvõimaluseks oleks ka vaheauditeerimise võimalust ettevõtetes kasutada.

Autor on arvamisel, et aruannete esitamine nelja kuu jooksul pärast majandusaasta lõppu auditeerimist vajavatel ettevõtetel ning kolme kuu jooksul auditeerimist mittevajavatel ettevõtetel, ei tohiks tekitada ettevõtetele probleeme. Bakalaureusetöö uuringuosa käigus, kus selgus, et viimase aasta jooksul ehk aruanded, mis on esitatud 2014. aastal, hilines kõigest neli Eesti konkurentsivõimelisemat ettevõtet 30st. Suuruse järgi arvestatult on kõige kohusetundlikumad konkurentsivõimelisemad Eesti suurettevõtted, kellele järgnevad väikesed- ja keskmise suurusega ettevõtted ning viimaseks jäävad mikroettevõtted. Põhjuseks võib olla olukord, kus kesk- ning suurettevõtted püüavad hoida oma reputatsiooni ning seetõttu üritavad õigeaegselt esitada oma aruandeid. Samas kui mikroettevõtete aruannete mitte-esitamine võib olla põhjustatud hooletusest. Siiski lõpptulemus on positiivne, sest enamus valimis olnud ettevõtetest esitab oma aruanded õigeaegselt kuue kuu jooksul majandusaasta lõpust. Heaks eeskujuks kõigile ettevõtetele on suurettevõtte Selver AS, kes viimase kolme aruandeperioodi jooksul on esitanud majandusaasta aruanded juba märtsis või aprillis, mis näitab, et varem aastaaruannete esitamine on Eestis võimalik. Ka kesk- ja väikeettevõtete hulka kuuluv Kia Auto AS on esitanud 2013. aasta aruande aprillis ehk 4 kuu jooksul alates aruandeaasta lõppemisest. Arvamus, et hiljemalt neljakuuline aruannete esitamise tähtaeg auditeerimist vajavatele ettevõtetele ning kolmekuuline esitamise tähtaeg auditeerimist mitte vajavatele ettevõtetele oleks sobiv, peab paika. Eestis kasutusel olev e-aruandlus ning ka aruannete eeltäitmise võimalus toetab samuti muudatuse elluviimist. Tähtaja muudatus oleks ka laenuandjate ja tarnijate suhtes soosiv, sest seni on krediitoritele pidanud ettevõtted esitama vahearuandeid, kuna ligi poolteist aastat vana finantsinfo põhjal on raske või lausa võimatu teha finantseerimisotsuseid (Siimann 2012). Eeskujuga võib võtta ka teistest Põhja-Euroopa riikidest. Leedus, Lätis (v.a börsiettevõtted) ning Soomes peavad ettevõtted majandusaasta aruanded esitama kohalikule nelja kuu jooksul pärast majandusaasta lõppemist.

Bakalaureusetöö autori arvates säiliks Eesti riigi majanduse läbipaistvus, samal ajal arvestades ka mikro-, väike- ja keskettevõtete huve ning suureneks aruannete tähtaegne esitamise tõenäosus kui finantsaruandluse põhikomponente lihtsustada. Auditeerimiskohustuse täpsustamine soodustaks aruannete tähtaegade lühendamist. Selle tulemusena kuluks ka aruandluse vormistamisele vähem aega, mis soodustaks info tarbijatele teabe kättesaadavust.

KOKKUVÕTE

Eesti kuulub Euroopa Liitu, seega on Eesti kohustatud finantsaruandlust reguleerima vastavalt Euroopa Liidus kehtestatud regulatsioonidele. Raamatupidamise seaduse kohaselt on Eestis raamatupidamiskohustuslasel valikuvõimalusi kaks: Raamatupidamise Toimkonna juhendites kirjeldatud Eesti hea raamatupidamise tava või Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud rahvusvahelised finantsaruandluse standardid.

Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja majandusaasta aruande koostamisele ja esitamisele kehtestatud nõuded ning esitamistähtaja muutmise võimalikkus. Autor käsitles finantsaruandluse ja –arvestuse regulatsioone ja uue direktiivi mõju nii Euroopa Liidus kui ka Eestis. Uus direktiiv näeb ette muudatuste elluviimist finantsaruandluses eelkõige väikeettevõtete jaoks. Direktiivi jõustumisel lihtsustuvad väikeettevõtete majandusaasta aruanded, mis tähendab et esitama peab ainult bilansi, kasumiaruande ning lisad. Statistikaamet on teinud seoses direktiivi jõustumisega ettepaneku Justiitsministeeriumile aastaaruannete esitamise tähtaja muutmiseks. Seni kehtinud kuue kuu asemel soovitakse nelja kuu pikkust aruannete esitamise tähtaega.

Eesmärgina välja selgitada, kas majandusaasta aruannete esitamise tähtaega oleks võimalik lühendada, viis töö autor läbi uuringu Eesti konkurentsivõimelisemaid ettevõtteid kõrvutades. Tulemusena selgus, et enamus Eesti konkurentsivõimelisematest ettevõtetest esitab oma aastaaruanded õigeaegselt. Kõige kohusetundlikumad on konkurentsivõimelised suurettevõtted, kellele järgnevad kesk- ja väikeettevõtted ning mikroettevõtted. Kuuekuuline esitamistähtaeg pärineb arvutielesest ajastust ning tänaseks on aruandlusprotsess kiirenenud. Tänu e-riigile on oluliselt kiirem aastaaruannete koostamine ning esitamine. Autor on arvamusel, arvestades ka välise infotarbijatega, nagu näiteks Statistikaamet, et aruannete esitamine neli kuud pärast aruandeaasta lõppu auditeerimist vajavatel ettevõtetel ja kolm kuud auditeerimist mittevajavatel ettevõtetel, ei tohiks tekitada probleeme.

Muudatus, mille direktiiv kaasa toob on väikeettevõtete jaoks majandusaasta aruande lihtsustamine. Seni kohustuslikke, omakapitali muutuste aruannet ning rahakäibe aruannet, ettevõtted esitama ei pea. Eesti riigi jaoks tooks rahakäibe aruande kadumine kaasa majanduse

hägustumise ning peamise infoallika kadumise investorite jaoks. Seetõttu on bakalaureusetöö autor arvamisel, et rahakäibe aruanne võiks olla soovituslik kõigile ettevõtetele olenemata suurusest.

Eesti peaks õigusaktid direktiiviga 2013/34/EL kooskõlastama 2015. aasta suveks.

SUMMARY

SUBMISSION OF THE ANNUAL REPORT IN ESTONIA

Kristiina Mänd

Estonia is the member of the European Union, therefore Estonia is obligated to regulate its financial reporting in accordance with regulations established by the European Union. According to the Accounting Act of Estonia companies have two options to prepare their annual accounts: the Estonian accounting standards written by Estonian Accounting Standards Board or International Financial Reporting Standards.

The aim of the research was to identify the requirements for annual reports submission and preparation and to find out if it is possible to change the submission dates. The author of the paper described financial reporting, requirements and the impact of the new directive 2013/34/EU in Estonia and in the European Union. New directive provides changes and simplifies rules in annual reports in small entities. The basic requirements for small businesses do not require more than a balance sheet, an income statement and the notes. Statistics Estonia has made a proposal for a Ministry of Justice to change the deadline of submitting the annual reports. Statistics Estonia is suggesting to replace the six-month annual report submitting period to four months.

The research was carried out by comparing Estonian competitive companies by their annual reports submission dates to find out the possibility to shorten the deadline of submitting the annual reports. The results show that most of the Estonian competitive companies submit their annual reports on time. The most responsible companies are the big entities, followed by small and medium sized companies and the last ones are micro companies. Six-month time limit for the submission comes from the time when there was no computers which means that the reporting process has developed a lot through the time. Thanks to the e-society it is much more easier and faster to prepare the annual report. In author's opinion the submission deadline for four months for audit obligation companies and

three months deadline for the other companies is reasonable and should not make any difficulties to companies.

Directive 2013/34/EU causes changes in small companies annual reports. Cash flow statement and equity statement are no longer compulsory. Not submitting the cash flow statement means that one main information source is not available any more for investors. The author of the paper is recommending to keep the cash flow statement recommendable for all the companies.

Estonia has to co-ordinate its legislation according to directive 2013/34/EU by the summer of 2015.

VIIDATUD ALLIKAD

- Aavaste, A. (2013). Kas uue raamatupidamise direktiivi kohtusseandmine on õigustatud? <http://majandus24.postimees.ee/2794840/kas-uu-ee-raamatupidamise-direktiivi-kohtusse-andmine-on-oigustatud> (20.04.2015)
- Accountancy Practice in Finland: Accounting & Notifications to Authorities. Expat Finland. <http://www.expat-finland.com/entrepreneurship/accountancy.html> (01.05.2015)
- Alver, L., Alver, J. (2013). Mõningaid ääremärkusi Euroopa Liidu uuele raamatupidamis-direktiivile. Audit, maksud, raamatupidamine ja majandusanalüüs II.
- Annex 1. Denmark. 2011. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/annexes_accounting_report_2011/denmark_en.pdf (01.05.2015)
- Annual Accounts Law. Supreme Council of the Republik of Latvia. Vastu võetud 14. oktoober 1992. a. Muudetud 19. oktoober 2006. a. http://www.fm.gov.lv/files/gramatvedibaunrevizija/Annual%20Accounts%20Law_1.pdf (17.05.2015)
- Audiitortegevuse seadus. Vastu võetud riigikogus 27. jaanuaril 2010. a. - RT I 2010, 9, 41; RT I, 12.11.2010, 1.
- Coleman, D. (2013). Competitiveness Ranking.- Kuwait Country Review. p 100-107
- Companies Act 2006. UK. (2006) http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf (30.04.2015)
- Country by Country Financial Reporting and Auditing Framework. Sweden-Crowe Howarth Sweden. (2014) <http://www.crowehorwath.net/crowe-horwath-global/services/audit/financial-reporting-frameworks/sweden/> (19.05.2015)
- Doing business in Sweden. UHY International Ltd. <http://www.uhy.com/wp-content/uploads/Doing-Business-in-Sweden.pdf> (01.05.2015)
- Dontševski, V. (2013) Uus raamatupidamise direktiiv: kas rohkem head või halba? <http://rup.ee/uudised/maksud-ja-raamatupidamine/uus-raamatupidamise-direktiiv-kas-rohkem-head-v-i-halba> (07.04.2015)

- Eesti Ettevõtete Konkurentsivõime Edetabel 2013. Eesti Suurim Ettevõtluskonkurss.
www.ettevotluskonkurss.ee/2013/ (25.11.2014)
- Eesti parimad ettevõtted 2013. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Tööandjate Keskliit. (2013).
<http://ettevotluskonkurss.ee/trukis-est-est-parimad-ettevotted-2013-2/> (04.11.2015)
- Eesti parim e-teenus 2011 on Majandusaasta aruandekeskond. Registrate ja infosüsteemide keskus. (2011)
<http://www.rik.ee/et/news/est-est-parim-e-teenus-2011-majandusaasta-aruanaluskeskkond> (20.04.2015)
- Eesti Vabariigi Põhiseadus. Vastu võetud riigikogus 28. juunil 1992. a. -
RT 1992, 26, 349; RT I 2003, 64, 429.
- Eesti Vabariigi Raamatupidamise Toimkond. Raamatupidamise Toimkonna juhendid.
<http://www.easb.ee/index.php?id=1255> (08.04.2015)
- Eesti Vabariik versus Euroopa Parlament. Kohtuasi C-508/13. 23.09.2013
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=144317&pageIndex=0&doclang=ET&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=458877> (19.04.2015)
- Euroopa Liidu Komisjoni soovitus nr 2003/361/EÜ
Vastu võetud Euroopa Parlamendis 29. novembril 2006 a.
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2013/34/EL. Vastu võetud Euroopa Parlamendis
26. juuni 2013 a.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0034&qid=1412258010719&from=EN>
(15.04.2015)
- Financial statements (annual accounts) of limited liability companies. Finnish Patent and
Registration Office.
<https://www.prh.fi/en/kaupparekisteri/julkistamisvelvollisuus/financialstatementsforlimitedcompanies.html> (01.05.2015)
- Financial statements. Enterprise Finland.
<https://www.yrityssuomi.fi/en/tilinpaatostiedot> (01.05.2015)
- Financial statements requirements. Ireland. Companies Registration Office.
<https://www.cro.ie/Annual-Return/Accounts-Requirements> (30.04.2015)
- Kallas, K., (1997). Raamatupidamisarvestuse rahvusvaheline kooskõlastamine.
Tallinn: Külim.
- Kaup, E., (2009). Ühine rahvusvaheline raamatupidamisstandard väikeettevõtetele.
<http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2009/10/19/uhine-rahvusvaheline-raamatupidamisstandard-vaikeettevotetele> (20.05.2015)

Komisjoni määrus (EÜ) nr 1126/2008. Vastu võetud Euroopa Parlamendis
3. novembril 2008 a.
<http://eurlex.europa.eu/legalcontent/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R112620140101&qid=1405669743924&from=ET> (11.04.2015)

Kuidas EL toimib? Euroopa Liidu veebilehekülg
http://europa.eu/about-eu/index_et.htm (16.04.2015)

Law on Financial Statements on Entities. Republik of Lithuania.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_e?p_id=327105&p_query=&p_tr2=2 (17.05.2015)

Ligi: pean ettevõtete aruandluskohustuse säilimist väga oluliseks. BNS.
<http://www.rmp.ee/uudised/raamatupidamine/ligi-pean-ettevotete-aruandluskohustuse-sailimist-vaga-oluliseks-2013-09-20> (19.04.2015)

Majandusaasta aruande koostamise erinevad etapid. Raamatupidamis- ja maksuinfoportaal. (2013) <http://www.rmp.ee/raamatupidamine/raamatupidamine-yldiselt/majandusaastaruande-koostamise-erinevad-etapid-2013-06-12> (16.04.2014)

Nõukogu Neljas direktiiv 78/660/EMÜ. Vastu võetud Euroopa Ühenduste Nõukogus 25. juulil 1978.a. - EÜT L 222, 14.8.1978.

Nõukogu Seitsmes direktiiv 83/349/EMÜ. Vastu võetud Euroopa Ühenduste Nõukogus 13. juunil 1983. a. - EÜT L 193, 18.7.1983.

Ots, A. (2013). Statistikaamet soovib majandusaasta aruande esitamise tähtaega lühendada kolme-nelja kuu peale
<https://www.stat.ee/67549> (04.04.2015)

Prunea, A. (2014). Competitive advantage in the enterprise performance. - Economic Science Series. Vol. 23. Issue 1, p524-531

Põhja-Euroopa. Vikipeedia. Vaba entsüklopeedia.
<http://et.wikipedia.org/wiki/P%C3%B5hja-Euroopa> (19.05.2015)

Raamatupidamise seadus. Vastu võetud riigikogus 20. novembril 2002. a. - RT I, 2002, 102, 600; RT I, 25.05.2012, 8.

Muudatused Raamatupidamise Toimkonna juhendites alates 01.01.2013. Eesti Vabariigi Raamatupidamise Toimkond.
<http://www.easb.ee/?lang=ee> (14.04.2015)

Rahvusvahelised Raamatupidamisstandardid. Komisjoni Määrus (EÜ) nr 1126/2008 Vastu võetud Euroopa Parlamendis 3. November 2008. aasta.

Rebane, M., Visberg, A. (1998). Sissejuhatus raamatupidamisse: raamatupidamise korraldamise alused ettevõttes. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

- Rohelaan, K. (2014) Ettepanek: maksuamet valvab aruandeid. Hilinemised kontrolli alla. – Äripäev, 24. september, Nr. 170, lk 9-10
- Siimann, P. (2012) Majandusaasta aruanente esitamiskohustusest Euroopa riikide näitel. Audit, maksud, raamatupidamine ja majandusanalüüs.
- Siimon, A. (2014). Kaubandus. Põhimõisted ja –seosed.
<http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/%C3%95ppekava/Kaubandus%20p%C3%B5him%C3%B5isted%20ja%20seosed.pdf> (20.11.2014)
- Seinberg, T. (2015). Muudatused seadustes: nõuded aastaaruandele
<http://www.raamatupidaja.ee/article/2015/1/6/muudatused-seadustes-aastaaruande-lihtsustamine> (03.04.2015)
- State Policy in the Field of Accounting. Ministry on Finance Republic of Latvia.
http://www.fm.gov.lv/en/s/accounting_policy/ (02.05.2015)
- Statistikaameti kiri Justiitsministeeriumile. Majandusaasta aruande esitamise tähtaja lühendamise ettepanek ja esitamise kohustuse tähtaja tagamine.
<https://www.dropbox.com/s/cia22n7md69kavu/Statistikaameti%20kiri.rtf#> (04.04.2015)
- Tšistjakov, S. (2015). Millises suunas liigub raamatupidamisarvestus?
<http://rup.ee/raamatupidamisuudised/luhikokkuv-tted/millises-suunas-liigub-raamatupidamisarvestus> (11.04.2015)
- Vasek, L. (2011). IFRS for SMES – a new challenge for worldwide financial reporting. - International Journal of Management Cases. Vol 13. Issue 4, p115-120
- Väike- ja keskmisega suurusega ettevõtete rahvusvaheline finantsaruandlusstandard (IFRS)
http://www.easb.ee/public/Vaike-SME_IFRS_tolge.pdf (15.11.2014)
- Äriseadustik. Vastu võetud riigikogus 15. Veebruar 1995. a. - RT I, 1995,26,355; RT I, 19.03.2015, 3.